

— Реклама —

Продаю

1996 с., үчүгү туруктаах, лебедкалаах УАЗ-тент, Логосол М-7 мини-пилорама. **8-914-268-11-03, 8-914-234-98-55.** Частный дом с усадьбой в с. Антоновка, электроотопление, рядом школа, детский магазин, можно в рассрочку. **8-914-109-56-72.**

За умеренную цену: аппарат для мойки машины, набор ключей САТА, компьютерный стол, фреза, шлифмашина ленточная. Все в отличном состоянии. **8-914-109-56-72.**

Уголки новые пластмассовые 40x40 2 шт. по 3 м., электролобзик Смоленск б/у недорого, новый маленький эл. кипятильник 0,5 кВт, новый большой эл. кипятильник 1,2 кВт, армированная новая плотная пленка 20,5 м.х2 м., новые 2 серые плотные шторы с рисунком розы ш. 2,66, дл. 2,83, новые 2 коричневые плотные шторы с рисунком Золотистый колос ш. 2,46, дл. 2,76, коричневое б/у покрывало с ободками на 2-спальную кровать недорого, металлические б/у канистра 10 л., 2 шт. по 4 л. **8-914-286-36-63.**

2-хэтажный частный дом 1993 года постройки, 119 кв.м., со всеми хоз. постройками, септик. **8-914-280-80-67, 8-924-466-33-55.**

Холодильник-морозильник Бирюса 4-х секционный в хорошем состоянии за 10 тыс. руб., ноутбук Леново в отличном состоянии за 12 тыс. руб. **8-914-262-97-25.**

Участок 20 соток, сухой, ровный, огорожен, хорошие подъездные пути, рядом останова в районе Бөгдөөлө. **Тел. 2-32-36, 8-914-236-41-62.**

Б/у квартира в каменном общежитии по ул. Ст. Васильева №129 (3 комнаты в секции, 49 кв.м., 2 этаж, солнечная сторона), цена 1 млн. 800 тыс. руб. **Тел. 2-30-08, 8-914-299-08-10.**

Холодильник Индезит - 15000 руб., стиральная машина на 7 кг. - 5000 руб., микроволновая печь + пароварка - 3000 руб., булчут ыт оболоро (атырдар). **Тел. 2-54-26, 8-914-114-13-13.**

МТЗ-82 1984 с. онолук, сүүр сылдыр, бульдозердаах, лебедкалаах, стоговозтаах, саппаас чаастаах. **Тел. 4-12-13.**

Участок в местности Лэппириэн с. Антоновка, свидетельство о праве имеется, можно через мат. капитал. **8-967-910-75-59.**

А/м УАЗ 2007 г.в., кат. "В". **8-967-910-75-59.**

Ньюрба к. киингэр турар 2 хостоох, т/х, мизбэллээх квартираны, иккис этээс, сылаас, балконаах. **8-914-294-02-36.**

А/м Chevrolet Lacetti 2010 г.в., ОТС, цвет серебристый, АКПП, пробег 20 тыс. км., Webasto, сигнализация, камера заднего вида, тонировка, кожаные чехлы, защита картера, увеличенный клиренс + шипованная зимняя резина, лобовое стекло. **8-914-268-44-74.**

А/м Нива 2003 г.в., инжектор, ОТС. **8-914-268-44-74.**

Сено. **Тел. 3-62-50, 8-968-150-69-97.** Двиз холлобоһун, Убайаанга турар, көһөрөн ыларга бэлэм. **Тел. 4-57-20 Васильев.**

Ларь морозильный Бирюса 355 за 25 тыс. руб. **8-924-165-32-39.**

Дрова-швырок, выдается квитанция, 9 куб. - 10 тыс. руб. **8-914-229-19-14, 8-924-464-33-92.**

4-хкомн. б/у кв.-ра, 70 кв.м., с большой лоджией, гараж, баня. За 2 млн. 800 тыс. руб. (торг), по желанию мебель. **8-914-104-70-09.**

Испаритель морозильной камеры от холодильника Индезит, новый, в упаковке. **8-968-154-81-42.**

1-комнатную б/у квартиру в Амакинте, после ТСЖ, с косметическим ремонтом, готова к заселению, очень теплая, горячая/холодная вода, 2-й этаж, имеется теплица, огород, рядом д/сад, магазины, хорошие соседи. **8-914-231-84-65.**

Очень хорошая 2-комнатная б/у квартира в каменном доме, 58 кв.м., не требующая ремонта, солнечная сторона, 3 этаж, стеклопакеты, входная металлическая дверь в кв. Энергетик №75. Стоимость квартиры 2 млн. 800 тыс. руб. + полностью укомплектована красивой, качественной мебелью, бытовой техникой и всем остальным для проживания + рубленая баня, кладовка, большой огород и две теплицы. Стоимость всего этого 600 тыс. руб. Реальному покупателю торг. **8-914-286-36-63.**

Грузовик-двухкабинник TOYOTA HIACE 1995 Г.В., дизель, полный привод, г/п 1650 кг., пробег 148 тыс. км., 2 отопителя, в хорошем состоянии, цена 550 тыс. руб. **8-914-269-70-40.**

Дьяхтар дубленка-куртка, разм. 46-

48, 25 тыһ. солк. **8-914-230-64-02.**

А/м Сузуки Эскудо 1998 г.в., 3-й хозяин, цвет серый, ходовка в ИТС, косяки по косметике, цена 350 тыс. руб., торг на месте. **8-914-100-05-35, 8-924-171-88-33.**

Месячные кролики. **8-914-102-59-77.**

А/м УАЗ-фургон 2007 г.в., в хорошем состоянии, музыка, багажник, двойные стекла по кругу, карбюратор, шторы, цена 200 тыс. руб., обмен не предлагать. **Тел. 4-36-54, 8-961-869-91-16.**

А/м RAV4 2002 г.в., цвет серый, объем 1,8, передний привод, ПТС оригинал, аукционный бал 4, 1 хозяйка, в РС(Я) с 2012 г., зимой не эксплуатировалась, заморожена, пробег при покупке 52 тыс. км., сейчас 59 тыс. км., цена 600 тыс. руб., небольшой торг, обмен не предлагать. **8-914-101-65-00.**

Антоновка Крахмальнаяйгар өрүс үрдүгэр турар уһайааны кытта (1500 кв.м.) холлобоһо бүппүт дьиз (69,9 кв.м.) биригэр турар гаражтаах атыыланар. Сыаната 500 тыһ. солк. **8-962-731-51-68.**

8 уонна 12 саастаах быйыл саас төрүүр үчүгү туруктаах уулаах бизлэри атыылыбын. Сыаната 75 тыһ. солк., хас биридиэт. **Тел. 2-52-67, 8-914-298-17-27.**

Участок под гараж по ул. Кузачева около котельной "Полет". **8-914-100-94-78.**

Үчүгэй протектордаах Gorgiant Off-Road 235/75 R15 УАЗ көлүөһэтэ. Диискэтэ, хаамырата барыта сабыс-сана. **8-914-232-49-26, 8-964-429-18-54.**

Продаю или обменяю на меньшее а/м Suzuki Escudo 1998 г.в. **8-964-422-39-39, можно ватсап.**

Суһаллык бу күннэргэ сылгы этин биир атабы кэлин өттүн атыылыбын. Ыйааһына 20 кг., 1 кг. - 350 солк. Атыыланарга тиэтэйин. **Тел. 3-14-28.**

А/м Тойота Суксид 2006 г.в., объем 1,5 л., цвет синий, кожаные чехлы, ДВД, сигналка А9, багажник, состояние хорошее, за 340 тыс. руб., торг. **8-914-261-97-21 (смс).**

Усадьбу 15 соток в с. Антоновка, мкр. Лэппириэн. **Обращаться: с. Антоновка, ул. Антоновская №1, 8-914-222-02-03.**

Сана тутуллубут 3 этээстээх таас дьизэ Манчаары №3/2, №3/3 иккис этээскэ үстүү хостоох квартиралар атыыланалар. **8-914-270-93-99.**

Картофель красный олекминский, 50 руб/кг, сертификат от 1 т., доставка. **8-967-911-39-86.**

Земельный участок в Убаяне 10 соток, с отоплением, дорогом. **8-914-285-90-68.**

Убайаанга улахан уһайаалаах чааһынай дьиз, ц/о холбоһон сеп, декумуөннэрэ атыыга бэлэм. **8-914-285-66-96.**

Убайаанга оһобунан оттуллар чааһынай дьиз, оскуола, д/сад, останова, маһаһын чугас. **8-914-279-51-61.**

Окорочка 15 кг - 2700 руб. **Обращаться: ул. Ст. Васильева №77а, магазин "Автозапчасти", телефон 2-44-77.**

Земельный участок 9 соток, в собственности, ровный, сухой, чистый, огорожен, на границе Вертолетки в сторону Ньюрбы, рядом с лицеем, строится д/сад, рядом проходит теплотрасса. **8-914-230-86-26.**

Пароочиститель Квазар пр-во Италия. **8-914-300-59-04.**

Зимние резины на 16 в комплекте 7 шт. и потроха жеребятины. **8-914-223-45-52.**

Месячные кролики и мясо кролика. **8-914-102-59-76.**

Недостроенный дом 9x7 с земельным участком 15 соток в местности Крахмал (Антоновка) на берегу реки. Местность сухая, ровная, документы готовы к продаже, все в собственности, цена 600 тыс. руб., варианты автообмена. **8-914-226-50-07.**

3-комнатная б/у теплая квартира в 4-квартирной доме. **8-914-290-94-23.**

Каркасную теплицу бх3 м., цена 15000 руб. **8-924-165-32-39.**

Уулаах улахан сибинньэ - 35000 солк., сибинньэ обото 1 ый - 4000 солк., 2 ый - 5000 солк., 5 ый - 8000 солк., ЗИЛ-самосвал. **Тел. 4-37-07, 8-967-912-16-30.**

Убаһа иһэ. **8-984-112-07-15.** Ынах этэ, тыһаас 400 солк./кг. **Тел. 3-13-16.**

Срочно а/м УАЗ 2012 г.в., Евро-4, пробег 60 тыс. км., зимние шины, литые, магнитола, в идеальном состоянии, цена 350 тыс. руб. **8-961-869-17-91.**

Ньюрба куоратыгар икки хостоох т/х квартираны, иккис этээс, сылаас, балконаах, киингэ турар, мизбэллээх, **8-914-294-02-36.**

ЖК телевизор LG диагональ 80 см. за 16 000 руб., микроволновую печь LG за 2000 руб., масляный обогреватель за 1500 руб., возможен торг. **8-914-104-**

68-45.

Биз этэ 350 солк./кг., ойобоһо - 310 солк./кг. **8-914-234-98-55, 8-914-268-11-03, 8-962-736-22-56.**

Унты от фабрики "Сахабулт" 39-40 разм., цена 6 тыс. руб. **Тел. 8-914-291-29-83.**

А/м Тойота Премио 2007 г.в., двиг. 2ZR, объем 1,8 л., кузов ZRT260, пробег 90000, цвет серый, летние, зимние шины, сигналка А9, ОТС. **8-924-861-21-21.**

Дрова-швырок (сырые), выдается квитанция. **Тел. 2-48-81, 8-914-112-56-84.**

Зем. участок в Ньюрбе, документы готовы или ваши варианты. **8-914-826-56-43.** Тон үүт, доставка. **8-965-993-27-60.**

Срочно новый плазменный аппарат сварки и резки, задний мост УАЗ (чайка) хтс по умеренным ценам. **8-914-285-93-28.**

А/м Таврия на запчасти, тулуп овчинный (длинный), кран Пионер (стрела 6 м.), электронный коллиматорный прицел Кобра, емкость 5 т. **8-961-868-92-53.**

А/м Toyota-Succed 2004 г.в., 4WD, литые, салон полусупер, цв. серый, + летние колеса, цена 250 т.р., торг при осмотре. **Торг. 8-964-076-48-83, 3-62-72.**

2-комнатная ч/б квартира, очень теплая. **Тел. раб. 2-05-54, 8-914-237-89-75.** Продаётся или сдаётся 1-комнатная ч/б квартира, 2 этаж, вода. **8-914-268-96-25 (посредник).**

В 2-квартирном доме 3-комн. б/у кв.-ру, горячая/холодная вода, в центре города, площадь S=74,1, после кап.ремонта. Цена 2 млн.р. (без торга). **8-914-220-32-82, 8-924-173-35-17.**

1-комн. б/у кв.-ра в каменном доме на 2-м этаже, по ул. Ст. Васильева, 129. **8-914-108-78-04.**

3-комнатная б/у квартира, 2 этаж, после ремонта, очень теплая, окна выходят на обе стороны, новый санузел, душевая кабинка, железная дверь, стеклопакеты, спутниковое ТВ, безлимитный дом. телефон по РС(Я), рядом д/сады, школа, магазины, торг при осмотре. **Тел. 2-30-13, 8-914-239-23-35, 8-924-865-03-69.**

А/м Тойота Ланд Крузер Прадо 2001 г.в., ОТС, недорого. **Тел. 2-30-13, 8-924-865-03-69.**

А/м Истана 2001 г.в., в хорошем состоянии за 250 тыс. руб. или меняю на мясо говядину. **8-968-153-04-91.**

2-хкомн. б/у кв.-ра по Ст. Васильева, 119, на 2-м этаже, теплая. 1700 тыс. руб. **8-914-100-94-78.**

Участок около Молочной кухни, под гараж 60 кв.м. **8-914-100-94-78.**

Унты разных размеров жен., муж., и детские. Ботинки из сохатины (тайах), разного размера. **8-914-296-78-51, 3-37-13.**

Частный дом в центре 144,8 кв.м., гараж деревянный, баня, теплица, кладовка, 9 соток, имеется каменное здание 136 кв.м. дейст. под гараж, можно офис, магазин. **8-984-107-38-47.**

Норковую шубу б/у разм. 46 за 40 000 руб., кожаную дубленку б/у разм. 46 за 30 000 руб., состояние отличное. **8-914-285-82-20.**

А/м ВАЗ-21213 (Нива) 2001 г.в., с дизельской печью на жидком топливе в дистанционный пульт. **8-914-294-46-64.**

3-хкомн. б/у кв.-ра на 2-м этаже в кв. Энергетик. Площадь квартиры 55 кв.м., теплая. Дом после капитального ремонта, в квартире новая сантехника, новый линолеум, новая стенка. Реальному покупателю хороший торг. **8-984-118-48-97.**

Емкость 10-кубовый для хранения горючего или под септик. **8-984-100-02-80, 2-44-72.**

2-хкомн. кв.-ру в каменном доме в кв. Энергетик, 60 кв.м., после кап.ремонта (ваши варианты). **8-914-825-27-04.**

ЗИЛ-130 самосвал, или меняю. **8-914-308-70-35 (СМС).**

А/м Нива-212140 2009 г.в., инжектор, сост. хорошее. Зимой не эксплуатировался. Торг уместен. **8-914-107-57-30.**

215/70 R15 980 маркалаах, 5 үүттээх бескамерка комплект көлүөһэ атыылыбын. **Билсэр тел.: 3-64-00 (Чап-панда).**

2-хкомн. б/у кв.-ра в центре, рядом д/сад, школа, парк, солнечная сторона, 2-й этаж, хорошие соседи, г/х вода, пластиковые трубы, еврооремонт, частично меблирована, ванна новая, кафель, кв.-ра освобождена. Реальному покупателю реальный торг, любая форма оплаты. **8-914-230-58-50, 2-42-29.**

УАЗ-мкр. 2006 г.в., кат. "В", белая ночь, карбюратор, ХТС; а/м Санг-йонг Истана 2002 г.в. короткий, белый, багажник, лестница, кат. "Д", 12 мест.; а/м Королла "Аксио" 2009 г.в., б/п, цвет белый. **8-914-102-11-22, 3-33-68.**

Сдаю

Теплый гараж в кв. Энергетик. **8-914-104-86-26.**

Б/у комната по ул. Ст. Васильева №129. **8-984-112-07-15.**

Услуги гостиницы посуточно, имеется гараж, рядом медцентр, оплата умеренная. **Тел. 33-45-78, 8-914-294-70-22, 8-914-274-83-45.**

Разное

Скину игры XBOX 360 (фрибут) на ваш хард или флешку по 200 руб. за 1 игру (FIFA 15, NHL 14, PES 15, GTA V и т.д. около 130 игр). **8-914-826-56-50.**

Принимаю заказы от компании Гербалайф по 35% скидке. **8-924-173-73-69 (Ватсап).**

Беру заказ на стройматериалы, на обрезные доски, брус, полубрус. **Телефоны: 8-914-286-07-23, 8-914-274-87-47, 8-914-101-79-17, 2-49-29.**

Помогу в снижении веса, набора мышечной массы, очищения организма, спортивные питания. **8-924-173-73-69 (ватсап) 8-914-286-43-73 пишите звоните буду рада вам помочь.**

Принимаю на заказ лицензионных игр (PC, PS, Xbox, PSP т.д.), Антивирусов и программ. Гарантия и качество! **8-914-237-72-76, WhatsApp: 8-924-869-92-14.**

Услуги

Сантехнические услуги любой сложности: установка раковин, унитазов, ванн, душевых кабин, бачков, стиральных машин-автоматов и т.д., также канализация, септик. Работаем без выходных. Качество, аккуратность гарантируем. **8-914-309-88-92, 8-914-308-70-59.**

Услуги а/м ЗИЛ-131 (самосвал). **Тел. 2-21-02, 8-914-230-83-95.**

Помощь в регистрации документов на дома, участки со сложными оформлением на собственность. Есть участки на продажу: ул. Лесная №29, ул. Д. Убаян №61, в перспективе выйдут на продажу участок с домом по ул. Ленина и 3-комнатная кв. по ул. Чусовского. **Тел. 2-38-02, 8-914-293-59-30.**

Ремонт швейных и стиральных машин на дому, по стиральным машинам-автоматам тоже. В наличии запчасти и ножи к электромясорубкам завода "Ротор", кончерна "Аксион", подвески к центрифугам "Фея". **Тел. 2-38-02, 8-914-293-59-30.**

Услуги электрика. **8-914-289-39-95.** Работа перфоратора (септик, ямы под туалет) выезд в наслег. **8-914-293-21-23.**

Распиловка мяса и услуга перевозки мяса туда-обратно, клиентам выдается бесплатный чистый мешок для упаковки. **ул. Ст. Васильева №11, 8-914-299-69-57.**

Принимаю заказы на качественное изготовление евровагонки, наличников, плинтуса из сосновой доски. Все по прошлогодним ценам. **8-914-229-89-71, 8-914-234-59-76.**

Реставрация шуб. **8-914-220-34-54.** Двиз проегад наадалаах ферма проега, фундамент проектарын суоттаан-ааган бизэбин. **8-914-285-93-07.**

Доставка угля с Кирова 10 т. - 15 000 руб. **8-914-294-80-49.**

Ритуальные услуги, венки, гробы, кресты, памятники из гранита по городским ценам с доставкой. **Тел. 2-48-81, 8-914-112-56-84.**

Реставрация шуб, замена молний на куртках и пальто. **8-984-117-43-45.**

Окажу услуги репетитора по математике, подготовка к ЕГЭ. **8-914-102-59-76.**

Сборка и реставрация мебели. Быстро, качественно, недорого. **8-984-103-70-54, 8-962-736-22-56.**

Считать недействительным

Военный билет, выданный на имя **ВАСИЛЬЕВА Андрея Васильевича.**

Военный билет АХ №0891436, выданный на имя **МИХАЙЛОВА Николая Михайловича.**

Такси "Ураанхай"

работает с 7 ч. утра до 12 ч. ночи, в выходные кружит посуточно, выполняет рейсы в близлежащие наслег, а также ежедневные междугородние рейсы Ньюрба-Якутск, Ньюрба-Мирный и обратно. **2-21-11, 8-914-100-00-97, 8-924-171-26-22, 8-968-153-19-97.**

Биллэриилэр

14 апреля 2015 года с 14 ч. 00 мин. до 16 часов 00 минут руководитель следственного управления Следственного комитета РФ по РС(Я) Мезрин Олег Александрович проводит личный прием граждан Ньюрбинского района, по вопросам, касающимся деятельности СК России, в том числе до вопросов преступлений против несовершеннолетних.

Место приема: Ньюрбинский МСО, г. Ньюрба, ул. Ст. Васильева, 79. Предварительная запись на прием производится по телефону: 8-(41134)-2-35-98.

Маһы кэрдии быраабылатынан, "Ньюрба улууһа" муниципальный тэриилии Баһылыгын 2015 сүл муус устар 6 күнүнээби 24 №-дээх Уураафар олобуран, "Ньюрба лесничества" ГКТ, 2015 сүл муус устар 09 күнүттэн ыам ыйын 09 күнүгэр дылы дэлээнэ мутугун ыраастааһынын уонна уматытыгын ыйын биллэрэр.

Ньюрба лесничества бары тэрилтэлэри, СПК-лары,

ХАБИАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУХУН ХАБИАТА

НЬУРБА

12+

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун "Ньурба" ("Огни Нюрбы") хаһыат редакцията" автономнай тэрилтэ

— Сонуннар —

Муус устар 1 к. "Обо саадыт төрөөбүт күнэ" улахан бырааһынныктыабы утренник, "Волшебное окно в мир Детства" методический пособие сүрэхтэниитэ буоллур. Билигин үлэни-хамсыы сылдыар 12 педагог уопуттары, бырайыактарын түмэр кинигэ тахсытытын "АПРОСА-Ньурба" ААО спонсор быһытынан үбүлээбит. Суолта бээрэн, 50 тыһ. солк. көмөлөспүт алмаасчыттарга кэлэктиип махтала мунура суох. Муус устар 2 к. "Кыталык"

КК-гэр "Тулукчаан" кырачаан иитиллээччилэрин уонна айар куттаах үлэниитэрин күүстэринэн туруоруллубут бырааһынныктыабы кэнсиэри көрбүт дьон эрэ бары сэнгээрдэ. Сахалыы ырыаба, үгүкүүгэ оҕолору олус табан уһуйалларын таһынан, эдэр иитээччилэр бэйэлэрэ куоласка арахан ыллыыр ааттаах ырыаһыттарын, нарын хамсаанылаах үгүкүүттэрин көрдөрдүлэр.

Муус устар 3 к. оҕо саадыгар үбүлүү өрөгөйдөөх чааһа ыты-

"Тулукчаан" 25 сыла

Ньурба к. "Тулукчаан" Оҕону сайыннарар киин – 5 №-дээх оҕо саада (сэбиэд. Т.С. Степанова) 25 сылаах үбүлүүйүн үрдүк тэрээһиннээхтик бэлиэтээтэ.

лынна. Үөлээннээхтэрин эбэрдэли кэлиэгэлэрэ, бэтэрээннэр, ыгырыылаах ыалдыттар кэллилэр. Улуус дьаһалтатын дьизэ кэргэн отделин специалиһа И.А. Находкина, куорат баһылыгы солб. М.С. Семенов, үөрэх управлениетын специалиһа Т.С. Саввинова, дошкольнай отдел специалиһа Я.И. Алексеева, Ил Түмэн депутата И.Д. Васильев улуус, куорат дьаһалтатарын, Ил Түмэн наукаба, үөрэбиригэ, култуураба, уопастыбаннай тэрилтэлэргэ уонна СМИга сис кэмтиэтэтин, үөрэбири үлэниитэрин оройуоннаабы кэмтиэтэтин ааттарыттан кэлэктиипкэ харчынан сертификаттары бэтэрээннэргэ, баһыт үлэниитэргэ наһарадалары туттартаатылар. Тэрилтэ бэтэрээннэрэ иһирэх эбэрдэлэрин тиэртилэр, бэлэхтэрин туттардылар.

М.С. Семенов 2015 с. алтынны ыйыгар дetsаад дьизитигэр иккис этээс тутуута сабаланаарын туһунан иһитиннэрдэ. Бу үлэ дойдун Президентэ В.В. Путин 2017 с. дьизэ дetsаад мизстэтинэн хааччыллыбыны 100 % ситиһэр соругун кытары сибээстээх.

Улуус биир бастын үлэлээх-хамнастаах уһуйаана - "Тулукчаан" оҕо саада 1990 с. муус устар 2 к. иитиллээччилэригэр аан бастаан аанын тэлэччи аспыт. Толоору хааччыллылаах таас дьизэни АмГРЭ бэйэтигэр туттан иһэн, Айхалга көһөр буолан, улууска биэрбит. Тутууну кытыгыс ыппыт поспо, быткэмбинээт, эт-үүт кэмбинээтин, ОДьКХ тэрилтэтин үлэниитэрин оҕолоро магнай сылдыар буолбуттар. Бастаагы сэбиэдиссэйинэн 1989-2001 с.с. Капитонова Надежда Юрьевна та-

һаарыылаахтык үлэлээбит. Кини кэнниттэн бу күнгэ дьизэ СӨ үөрэбириитин туйгуна, 2014 с. Ньурба улууһун баһылыгы "Лучший руководитель ДОУ" Гранына хаһаайката Степанова Татьяна Семеновна сэбиэдиссэйдиир. Үлэбэ үтүө холобурдарынан сирдиир бэтэрээннэрин Никифорова Федора Степановна, Михайлова Екатерина Гаврильевна, Мироннова Екатерина Михайловна, Корнилова Ольга Никифоровна, Егорова Мария Захаровна, Сун Розалия Максимовна уо.д.а. ааттарынан кэлэктиип киэн туттар.

Оҕону кэрэни кэрэхсиригэр, айымнылаах, эт-хаан өттүнэн чөл туруктаах буоларга итэр-үөрэтэр "Тулукчаан" дetsаад 70 иитиллээччилээх. Хас биридди кырачаан тус дьобурун араас айар куруһуоктар сайыннараллар. Киһилэргэ Искусство оскуолата, "Кыталык" КК, эбии үөрэх тэрилтэлэрэ, 1, 3 №-дээх оскуола көмөлөһөллөр. Сыралаах үлэ түмүгүн куорат, улуус, өрөспүүбүлүкэ таһымыгар "Тулукчаан" иитиллээччилэрин үгүс-элбэх ситиһиллэрэ буолаллар.

Муус устар 4 к., субуотаба, Ньурба куоратыгар экстремал-сүүрүк Василий Горбунов Дьокуускайтан сүүрэн кэлэн, сарсыныгар Ленскэйгэ ааста.

Экстремал-сүүрүк – Кыайыы 70 сылыгар

Куочайтан төрүттээх, 65 саастаах спортсмен "Единая Россия" ПП Улуу Кыайыы 70 сылыгар аанамыт акциятыгар кыттан, Дьокуускайтан Мииринэйгэ дьизэри 18 хонуктаах сүүрүүгэ кулун тутар 25 к. туруммут. Бу акцияны "Единая Россия" ПП Мииринэй-дээби олохтоох отделениета (сал. Н.А. Белова) тэрийбит.

Төрөөбүт улууһугар Василий Михайлович хас аспыт нэһилигэр барытыгар эбэрдэли көрсүбүттэр, Маарга хонон сынньамыт, Дьаарханга кыһыны атаары бырааһынныгы көрөн аспыт. Оттон Ньурба кинини партия олохтоох отделениетын салайааччыта С.В. Никифоров арылалаата. Сүүрүк ССРС Геройа Н.Н. Чусовской бириинигэр боксаба өрөспүүбүлүкэтээби чемпионат эдэр кыттылаахтарын, абыс улуус бэрэстэбиитэллэрин,

итиэннэ улуус спордун бэтэрээннэрин кытары итин чэйдээх остуолга олорон көрүстэ.

Василий Михайлович экстремальной сүүрүүнэн 50 сааһыттан дьарыктаммыт, эрдэ тустуунан үлүһүе сылдыбыт. Мииринэй улууһун Светлэй бөһүлөгэр олорор. Бизнесийэбэ тахсыан иннинэ суоппардаабыт. Алта уоллаах, биэр кыыстаах. Оҕолоро спорт араас көрүгнэригэр ситиһиллээхтэр. Кэргэнэ мас тардыһар идэлээх, өссө бэйэтигэр тус тренерэ.

"Күн айы эрчиллэбин, трассаба тахсан сүүрэбин. Үс төгүл норуоттар икки ардыларынаабы сверхмарафоннарга кыттыбытым. Холбоон барыта 42000 км сүүрдүм. Тус рекордпынан Светлэйтэн Дьокуускайга 2006 км 13 күнүнэн тийибиппин ааттыбын. Дьокуускайтан Ньурбаба бу сы-

рыбар 11-с күммэр кэллим. Аара Үөһээ-Бүлүүгэ П.С. Наумовы, Сунтаартан баран иһэрин көрүстүм. Кини уонна Владимир Емельянов Кыайыы 70 сылыгар аанан сүүрүлэр. Владимир аҕата сэри кэнниттэн фронтан төннөрүтэр, Дьокуускайтан Сунтаарга сатыы кэлбит. Ол аҕатын суолун кини хатылыыр, бу туһунан өйдөбүнүк буклеты илдэ сылдыар. Тохтообокко 80-тан тахса км сүүрбүн. Ыраахха сүүрүгэ биллэр спортсменка Татьяна Жирковатан үөрэммитим", - дьизэ кэпсиир кини.

Василий Михайлович ийэтэ Томская Александр Трофимовна сэри кэмгэр Ньурбаба, тубалыһаба систэрэлээбит. Василий Куочайтан кириэрэ, тэлиэгэбэ төрөппүт. Уола билигин: "Айылбаба төрөөбүтүм тайан, тулуурдаах, кытаанах дьулуурдаах

буолбуппун быһыылаах. Ол иһин ыраахха сүүрэрбин таптыбын. Аны биэс-хас сыл өссө дьарыктыанам дии саныыбын", - дьизэ. Бэлиэтээн эттэххэ, Василий Михайлович бэйэтин сааһыгар эдэрчи көрүгнээх, бэрт чэпчэкитик сэгэлдүйөн хаамар, сүүрэр.

Саха Сирин биир биллэр экстремал-сүүрүгэ Василий Горбунов 2007 с. "Книга Гиннеса Севера" Лаптевтар муораларыгар сүүрүүтүнэн кирибит. 2010 с. Кыайыы 65 сылыгар Москвадан Дьокуускайга сүүрэн кэлбит. "Владивосток-Дьокуускай" эмиэ кини копилкагыгар баар. 2015 с. ахсынныга Покровскый к. "Книга Гиннеса по морозу" дьизэ 36 кыраадыстан намыһах тымыһыга туруорулар рекорднай сүүрүүгэ кытыахтаах.

Раиса НИКИФОРОВА.

Ыччат кыһыны атаарыыта

Муус устар 4 к. Дьаарханга "Дорообо, Саас, чэлгийэ сайын, Ыччат!" дэбиистээх ыччат кыһыны атаарыыта ытылынна.

Антоновкаттан, Күндээдэттэн, Ньурба куораттан уо.д.а. бааллар. Ньурба улууһун ыччаттарын дэлгээссийэлэрэ "Аартык" култуура дьизиттэн Марха өрүскэ парадтаан киридилэр. Эбэрдэ тылы ыраахан-чугастан кэлбит бо-чоттаах ыалдыттар эттилэр. Норуот күүлэйэ, араас күрэхтэниилэр, оҕолорго аанамыт аттракционнар ытылыннылар.

"Көрдөөх Сааскылаана" ("Веселье веснушки") куонкурус кыайылаабынан Ньургуйаана Евсева (Күндээдэ) табыста. Кокколова Снежана (Маартан Дьаарханга кийиит) "Муодунай Сааскылаана", Милла Филиппова "Бойобуой Сааскылаана" аатын ыллылар. Барыларыгар сыаналаах бириистэр туттарылыннылар.

"Сууһарылаах футболга" Октябрьскай нэһилигэтин хамаандата бастаата (капитан Дмитрий Фоминов). Шорт-треккэ күрэхтэни оскуола оҕолоругар аанан ытытылынна. Уолаттарга Максимов Евгений уонна кыргыттарга Ньургуйаана Степанова (иккиэн

дьаархаттар) бастаатылар. Бириистээх остуолбаба ыттыыга Дьаарханнаабы "Дьулуур" ПСК (дириэктэр Андреева С.Б.) туруорбут тарбыах бириинигэр Егор Аланаев тигистэ. Акустика бириини Маар уола Данилов Проконий, автомагнитоланы Ньурба к. бэрэстэбиитэлэ ыллылар.

УАЗ массыыналаахтар элбэх түһүмэхтээх "Хаар айан" күрэхтэниилэригэр Ньурба куорат "Навигатор" хамаандата кыайда. Эмиэ Ньурба куорат "Бэргэн" хамаандата иккис, Күндээдэ хамаандата үһүс буоллулар. "Махтал" маҕаһынтан бастаабыттарга 10 тыһ. солк., иккис мизстэлээхтэргэ 6 тыһ. солк. суумалаах сэртипикээттэр, күндээдэлэргэ массыынаны рихтовкалыыр үнүстүрүмүн туттарылыннылар.

"Көмүс компас" интеллектуальной уонна ориентирование оонньуутугар Антоновка, Чаппанда, Күндээдэ уонна Маар хамаандалара кытыннылар. Кыайылаах Антоновка хамаандата

(сал. Эдуард Тимофеев) Грамотанан уонна сакааһынан оҕоһуллубут улахан тордунан наһарадаланнылар.

Седан-массыыналаах суоппардарга "Дрифт" күрэхтэнигэ Ньурба куораттан 3 хамаанда илин-кэлин түһүстэ. "Чайзер" массыына хаһаайына Эдуард Винокоров кыайылаах табыста. Федотов Александр - II, Ефремов Артем III буоллулар.

Ыччат уонна дьизэ кэргэн бэлиитикэтин министриетин ыччат бэлиитикэтин салайыыга уонна бигэлээһингэ отделин салайааччытын солбуяаччы Василий Данилов:

- Маннык тэрээһиннэр ыччаты түмэллэр, коллективизм тыһын бөбөгөттөллөр, чөл олобу уонна спордунан дьарыктаныыны пропагандалыыллар уонна эбии тын сиригэр ытыллалара үөрүүлээх. Бу, бастатан туран, Дьаархан нэһилигэтин баһылга Александр Игнатьевич Иванов өнгөтө буолар. Кини эдэр салайааччы, кини көбө, бэйэтин дэ-

рибинэтигэр туох эрэ үчүгэйи онорор баҕата хас биридди дьылаба биллэр. Ыччат уонна дьизэ кэргэн бэлиитикэтин министриетин хайысхатынан ытыллалар өрөспүүбүлүкэбэ суолтаах бары тэрээһиннэргэ Дьаархан нэһилигэбэ көхтөөхтүк кыттар. Былырын нэһилээк тулсаран онорорго граны сүүйбүтэ, итиэннэ манна өрөспүүбүлүкэ Ил Дарханын устудьуоннарын этэрээттэрэ үлэлээбиттэрэ. Иннэ гынэн эдэр баһылыктары өйүүргэ үлэ барар, бырайыактар олоххо киллэриллэллэр.

- Дьаархаттар тэрийээччи буоларбыт быһытынан, хамаанда туруорбакка тэрээһинигэр үлэлээбит, - дьизэ Дьаархан нэһилигэтин дьаһалтатын ыччат бэлиитикэтигэр испэсэлиинэ Василий Ноговицын. - Миигин кытта Николай Охлопков, Николай Никифоров уонна Александр Федоров сүүрэн-көтөн тэрийистилэр. Көмөлөрүн иһин спорт уонна ыччат бэлиитикэтин кэмтиэтэтин ыччакка отделин испэсэлиинэ Марина Андреевна Петроваба, "Кыталык" КД үлэниитэригэр, спонсордарга, "Махтал" маҕаһынтан, "Триколор" чааһынай тэрилтэбэ (В.В.Семенов) махталбытын тиэрдэбит.

Геннадий АНТОНОВ.

Айылбабытын харыстааһын – чөл буолар биир төһүүбүт

Бу соторутаабыта Маалыкайга айылба харыстабылын улуустаабы кэммитиэтин салайааччыта Алексеев А.А. тахсан олохтоохтору кытта көрсөн кэпсэттэ.

Биһиги нэһилиэк уонна ыаллы Хаты, Малдыабар, Чуукаар, Өнгөлдө нэһиликтэрин олохтоохторугар 1974 с. Удачнайга "Кристалл", 1978 с. Марха өрүс биэрэгэр "Кратон-3" диэн ядернай дэлби тэптэриилэр ытыллыбыттарын уонна Накыынга алмаас хостоноруттан айылбабытыгар улахан дайыбылар тахсыбыттар. Ол туһунан элбэх кэпсэтиилэр бараллар.

Бу боппуруска биһиги нэһиликтэн учаастаабы балыһа сэбиэдиссэйэ, РСФСР үтүөлээх быраана Николай Н.Н. мэлдьи туруорсар. Ааспыт жыл ахсынны ыйыгар кини уонна уруккута Ст. Васильев аатынан сопуох охотова Семьянов В.В. уонна 4 идэтийдит булчуттара Андреев Н.И., Тихонов Н.А., Васильев А.А., Михайлов В.С. Саха Өрөспүүбүлүкэтин айылбабытын харыстабылын министригэр С.М. Афанасьевка ити дайыбылар тустарынан сурук ыппыттар. Онно этиллэринэн, 1980 сылтан медицина билимин дуоктара Кривошапкин В.Г., 2001-2003 с.с. СГУ мединститутун учуо-

найдала, 1995 с. Москубатаабы Бүтүн Арасыйытаабы эндокринология институтун учуонайдара, 2003 с. СӨ эндокринология үлэтигэрэ чинчийбиттэрэ. Бу чинчийилэр түмүктэрэ олус ыарахаттар.

Ол курдук Маалыкай, Дьаархан олохтоохторугар унуох-сүһүөх, араак ыарыылары Өрөспүүбүлүкэ көрдөрүүтүтэн 8-9 төгүл үрдүгүн быһаарбыттар.

1999-2003 с.с. мединститут научнай үлэтигэрэ Ньурба улуунун нэһилиэнньэтин чинчийбитэрин кэннэ, Маалыкай олохтоохторун эндокриннай ситимнэрэ уонна бүүр ыарыылары 10 төгүл өрөспүүбүлүкэ орто көрдөрүүтүн куюһара биллибит.

1995 с. Москубаттан медицинэ билимин дуоктара Петеркова В.А., 2003 с. өрөспүүбүлүкэ эндокринологтара 5 нэһилиэк олохтоохторун собуо (зоб) ыарыытын чинчийбиттэрэ. Ол түмүгүн көрүп (таблицаны көр).

Ити үөһэ этиллибит эстиилэрбит куһаҥан дайыбыларын түмүгэ манна арылыччы көстөр.

Өссө баай хара тыабыт булду-

Нэһиликтэр	Оҕо сааһа	Моой гормон онгорор былчархайдарын сабардама (см)	
		1995 с.	2003 с.
Маалыкай	10	4,0	7,07
Хаты	11	8,4	8,96
Малдыабар	10	7,5	7,77
Чуукаар	15	-	11,47
Өнгөлдө	12	-	8,8

гар, өрүспүт көмүс хатырыктаабар дьайыта эмиэ биллэр. Онон биһэхэ төгүрүччү ньочоот. Ол иһин ити илии баттаабыт дьонно манныгы туруорсаллар:

1. Марха өрүс үөһэ тардытытын харыстанар сиргэ киллэрэн араас эстиилэрэ ыппакка, атын сиртэн кэлэн көнүлү суох бултууларын боборго.

2. Булдуна, балыгынан дьарыктанан олохтоох нэһилиэнньэ кэммитэн көрөн бултууругар, балыктырыгар көнүлү биэрэргэ.

3. Үйэлэригэр булдуна дьарыктаммыт идэтийдит (кадровой) булчуттар пиенсийэлэригэр эбии төлөбүр аахтарары ситиһэргэ.

4. Сир анныттан байы хостуур үлэ-хамнас барарыттан уонна араас дэлби тэптэриилэргэ эмсэбэлэбит Ньурба улуунун нэһилиэнньэтин доруобуйатын туругун тиһигин быспакка чинчийэр үлэ-

лэри (мониторинг) ытыттары ситиһэргэ уонна ол түмүктэринэн дьон туругун тупсарар дьаһаллары олоххо киллэрэргэ утумнаах үлэ олохтоонор ситиһэргэ.

Бу сурукка Айылба Харыстабылын Министриэтибэтин солбуйар министри Я.С. Сивцев Марха өрүс бассейнын харыстанар зонаны тэрийиини сөптөөгүнэн ааһар уонна онно сүбэлэри биэриэхпит диэн хоруйдаабыт.

Семенов В.В. урут сэбиэскэй сабана Судьаар күөлүн браконьердартан хайдах көмүскээбиттэрин кэпсэттэ. Манна очотоогу оройон салалтата барыта сомоболон олохтоохтук тэриммит браконьердары үрдэрбиттэрин сийили кэпсэттэ. Булчуттар Тихонов Н.А., Михайлов В.С. булт абыһаабытын, атын дьон булду харыстаабакка үлүбээйи бултууларын, Марха уута элбэхтик киртийбитин өссө төгүл сийили кэпсэттилэр. Маны таһы-

нан олохтоохтор ыраас уубутун хааччылар ыстаансыа үлэбэ кирибитинэн кинини тиһигин быспакка үлэлиир ороскуотун уонна уу атылларан сыанатын уйунарыгар "АПРОСА" хампаанньаба үлэ ытыттарыгар туруорустулар.

Анатолий Анатольевич улууска айылба харыстабылыгар туох үлэ барарын уонна инники былааннарын туһунан сийили кэпсэттэ. Онтон ордук суолталаабын бэлиэтиэххэ.

Марха өрүс үөһэ тардытытын, Таас Тумус диэн сири, Сата хайатын харыстанар зоналарга киллэрэр курдук үлэни ытыттар эбит. Нэһилиэнньэ доруобуйатын туругун кэтээн көрүүнү (мониторинг) олохтууру ситиһэр былааннаахтык үлэлиирин олус сэрэгэтибит. Бу былаан олоххо кирдэбинэ дьон доруобуйатын туруга мөлтөөбүтүн көрдөрөр үчүгэй харытына табыстабына ону тупсарарга киэн уонна утумнаах үлэни олохтуурга улахан төһүү буолуо этэ.

Онон Алексеев А.А. сөптөөх хайсыханы туһунан үлэлиирин бэлиэтээн туран киниэхэ былааннаабыт үлэтэ барыта туоларыгар, оччоҕо биһиги олохпут лаппа тупсуо этэ диэн баба санаалаах хаалабыт.

Вера СОЛОВАЕВА, Маалыкай.

- Социальной эйгэ -

Саҥа уларыыылар тустарынан

Социальной эйгэбэ быйыл саҥа туох уларыыылар кирибиттэрин тустарынан улуустаабы социальной харалта специалистара билиһиннэрэллэр. Инбэлииттэри кытары үлэбэ сүрүннүүр специалист Андреева А.П.:

оҕолору дьарыктыыр, "Модунга" дьарыктаналларыгар усулуобуйа тэриллэр. Маны таһынан сынньаланнарын туһалаахтык атааралларыгар култуурунай тэрээһиннэргэ сырытыннараллар.

Үөрэниэн баалаах оҕолорго биһиги үөрэх кыһаларыгар ходайство оноробут.

Доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолор дьибэ олорон хаалбакка, тэн саастылаахтарын курдук үөрэннэхтэринэ олоххо туһалаах дьон буолуохтара турда. Оттон хайа баһар төрөппүт оҕотун туһугар кыһалара, долгуйара биллэр суол. Мин санаабар, оҕолор тутулуга суох буолуохтара туһугар, төрөппүт оҕотун үөрэтэриэхтээх, билини ыларыгар көмөлөһүөхтээх.

Үөрэби таһынан, биһиги доруобуйаларынан хааччахтаах дьонго эбии туттар тэрээһиннэн көмөлөһөбүт. Характарынан көрбөт I-II группалаах инбэлииттэргэ анал программалаах, кулгаахтарынан кыайан истибэттэргэ веб-камералаах, дьибэттэн кыайан тахсыбат 18-35-гэр диэри саастаах доруобуйаларынан хааччахтаах эдэр дьонно ноутбук көрүллэр. Маны таһынан анал сотовый телефон, сааһыттан тутулуга суох велотренажер, сытар дьонно орон биэрэбит. Биһиэхэ учуокка турааччылар ИПР (инбэлииттэри реабилитациялыыр анал программалаах) буолуохтаахтар.

СӨ үлэ уонна социальной сайдыы министриэтибэтин иһинэн Ньурбатаабы социальной харалта управлениетын кыл. специалиһа Захарова А.Э.:

- Ньурба улуунугар уопсайа 50-тан тахса араас өнгө оноруллар. Быйыл муус устар ый саҥатыгар 428 сэрини кыттыылаахтара, 4 сэрини бэтэрээннэрэ, 48 сэрини огдооболоро уонна 370-н тахса тыыл бэтэрээннэрэ бааллар. Кыайы 70 сылыгар анаан РФ Президент Путин В.В., СӨ Ил Дархана Борисов Е.А. уураахтарынан үбүлүөйүнэй мэтээллэр нэһиликтэринэн түгэтиллэн эрэллэр. Маны таһынан, СӨ бырабытыталыстыбатын дьаһалынан сэрини ветераннарыгар - 20 тыһ. солк., сэрини огдооболоругар - 10 тыһ. солк., тыыл ветераннары-

гар - 5 тыһ. солк. уонна быйылгыттан сэрини төгүрүк тулаайахтарыгар - 3 тыһ. солк. биир кээмэйдээх төлөбүрдэр онорулунулар. РФ бырабытыталыстыбата 288 №-дээх баалаан ыйын 9 күнүнэбэ Дьаһалынан Аҕа дойдуну сэринитин уонна сэрини кыттыылаахтарыгар уонна инбэлииттэрин огдооболоругар суотабай сибээс нөҕүө "Суһал көмө кнопката" ("Тревожная кнопка") кириэхтээх. "Суһал көмө кнопката" хас биридиэлэригэр бэриллэр. 48 телефону түгэтиэхтээхпит, телефонунан туһанааччыларга ЕДВ (биир кээмэйдээх төлөбүр) ыйын айыы эбии 300 солк. көрүлүннэ. Бу кнопканын быһаччы сибээскэ суһал көмөнү ынырыыга, уустук балаһаннааба түбэстэбинэ, баһарынай, полиция, ыксалаах быһыы-майгы, социальной сулууспалары ынырааһынга туһанаахтара. Бу күннэргэ сим-карталары хомуйуу бара турар.

Оҕо пособиетынан туһанааччылар, тыыл, үлэ ветераннара, Туой-Хайа олохтоохторо, репрессияламыттар, Чернобыль саахалыгар эмсэбэлээбиттэр, алын кээмэйдээх дохуоттаах дьибэ кэргэннэр биһиги өнгөбүтүнэн туһаналлар. 2013 сылтан электроититинэн уонна киинтэн ититинэн туһанааччыларга социальной көмө оноруллар. Быйылгыттан алын кээмэйдээх дохуодттан тутулуга суох сэрини, тыыл ветераннарыгар биир тэҥник көмө оноруллар буолла. Ол курдук, Ньурба оройуонугар электроититигэ - 5 мөл. солк, киин ититигэ холбонууга - 2,5 мөл. солк. көрүлүннэ. Маны таһынан, сэрини, тыыл ветераннарыгар дьибэлэрин анал хамыһыһа көрүүтүн кэнниттэн суһал капиталнай өрөмүөнгэ наадыйааччыларга испиһэктэрин биэргэтии, ИСУ тэрилтэтин кытары сүбэлээн, смета онороһуна оноруллар. Улууска "Победа" фондатыттан үбүлэнэрэ былаанналар.

Социальной харалта управлениетын кыл. специалиһа Алексеева Н.Н.:

- Социальной контракт нөҕүө сударыстыба өттүтэн көрүллэр дохуоттары өрдэтэр сыаллаах СӨ Бырабытыталыстыбатын 17 №-дээх "О государственной социальной

помощи малоимущим и одиноко проживающим гражданам" (манна ИП буолуо суохтаах, КХ учуокка турбатах, үлэлээх, үлэлиир кыахтаах буолуохтаах, пенсия сааһын туолбатах буолуохтаах) уонна 537 №-дээх "О государственной социальной помощи малоимущим семьям при рождении третьего ребенка и последующих детей на основе социального контракта о взаимных обязательствах" (дьибэ кэргэн 2013-2014 сылларга, мантан салгыы сылга төрөөбүт оҕолордоох буолуохтаахтар) уураахтарыгар олобуран, социальной көмө оноруллар. Соцконтрагынан туһанааччылар ыйын айыы отчуотуулара ирдэннилэр.

2014 сылга сударыстыбаннай көмө бэйэ анал көмө хаһаайыстыбатын сайыннарыыга (КРС үөскэтиигэ, оҕуруот учаастагын тэрийиигэ, тыа хаһаайыстыбатын техникатын атылаһыыга) диэн буолабына, быйыл, 2015 сылга бэйэ дьыалатын астыга сайабылыанналар киридилэр. Манна тустаах сайабылыаннаатын таһынан, биисинэс-былааннара сөптөөхтүк сметаланан бырайыактара сөпкө оноруллубут буолуохтаах.

Ааспыт 2014 с. 2 мөл. 500 солк. көрүллэн туһанылыбыт буолабына, быйыл аччаан, 1 мөл. 350 тыһ. солк. көрүллэр буолла. 537 №-дээх дьаһалга 2 мөл. 400 тыһ. солк. көрүлүннэ.

Соҕотох олодор кырдыабаастары көрөр отделение сэбиэдиссэйэ Васильева С.А.:

- 2015 сыл тохсунньу 1 күнүттэн "Об основах социального обслуживания граждан РФ" РФ 442 №-дээх Сокуона олоххо кирирдэ. Үлэһит өнгөтүгэр наадыйааччы уопсай дохуота, СӨ олору алын кээмэйитэн кыра буолабына, билингги туругунан көрүллээччи дохуота алын кээмэйин 1,5 төгүл куюһарар буолабына, социальной өнгө төлөбүрдээх буолар. 2014 сыл IV кварталтан алын кээмэйдээх дохуот СӨ II-с зонатыгар - 13023 солк.

Дохуотттан көрөн, быстах төлөбүрдээх уонна төлөбүрдээх өнгө оноруллар буолла. Билингги туругунан 128 отделениеба көрүллэр аҕам саастаах дьоммут босхо социальной өнгөнөн туһанар буолуохта-

ра. 2015 сыл тохсунньу 1 күнүттэн саҥа испиһэксэ кирибит дьонно төлөбүрдээх өнгөнөн туһанаахтара. Хас биридии киһи туһанаахтаах өнгөтүн бэйэтэ сөбүлүлэр көрүннэригэр үлэлэһэбит. Кырдыабаастары көрөр отделение 22 социальной үлэһиттэрэ программа онгостон үлэлээн эрэбит. Программа оноруллан бүтүбүнэ хас биридилэрин кытары дуоһагар онорсуллар. Саҥа сокуонга олобуран биир социальной үлэһит 10 киһини дьибэ көрөр буолар. Нэһиликтэргэ урут устаап быһыытынэн 4 киһи көрүлэр буолабына, быйылгыттан 6 киһи буолла. Аҕам саастаахтары көрүү таһынан, үлэтэ суох, кыаммат-түгэммэт, элбэх оҕолоох эдэр дьибэ кэргэннэри көрүүгэ-истиигэ ылыы сокуонунан көнүллэнэр. Билингги туругунан 30-ча дьибэ кэргэннэрдээхпит. Баларга дьарыктаах буолуу Киин нөҕүө үлэ булаһыныгар, бырааптарын көмүскээһингэ социальной-правовой, социальной-психологической, социальной-педагогической үлэ ытытабыт. Доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолордоох дьибэ кэргэн оҕолорун доруобуйаларын чэбдирийдэлэригэр араас хайсыхалаах үлэни ытыталлар.

Быйыл 168 киһини көрөргө сударыстыбаттан сорудах ылыбыт. Социальной үлэһиккэ ирдэбил үрдээтэ, саастаах дьону олоххо тардыһыыга күүһүрдүү үлэтэ барар. Ол сылтан, кулун тутар 26 күнүгэр "Социальной үлэһит оскуолата" диэн мероприятиени "Биисинэс-инкубатор" дьизигэр ытыттыбыт. Түгэнинэн туһанан, чэбдигирдэр хамсааныларга сыйһаннаан физioterapeвт-бырааһа Афанасьев В.Т., эмискэ кириэр ыарыыга бастакы көмөнү онорууга поликлиника терапевт-бырааһа Кулбарам А.М. лекция аахпыттарыгар улуус быраастарыгар, биригэ үлэлиир коллегаларытыгар - доруобуйаларынан хааччахтаах оҕолору көрөр реабилитационнай Киин, "Арчы" приют коллективтарыгар махталбын тиэрдибим.

Дьэ, ити курдук, социальной харалта специалистара саҥа уларыыылар тустарынан хаһыат нөҕүө мэлдьи сырдаталлар. Быйыл кириисийинэн сибээстээн, социальной эйгэбэ бэриллэр үп-харчы кээмэйэ аччаабыта көстөр, кыаммат-түгэммэт эдэр дьибэ кэргэннэргэ көмө оноруу диэн саҥа өнгө онорулууга туохтуу тупсуута буолабына туһунта. Оттон социальной эйгэ үлэһиттэрэ сударыстыбаннай көмөнү оноруу үлэтин быһыыла суох ытыталлар.

Антонина СЕМЕНОВА.

- Билингги кэмгэ доруобуйаларынан хааччахтаах эдэр ыччат үөрэххэ барытынан ахсаана элбээтэ. Кэнники үс сылга Ньурба улуунуттан сыл айыы Дьукуускайдаабы техникум-интернатка 12-14 эдэр ыччат үөрэнэн идэ ыллалар. Маны таһынан, дьибэттэн тахсар кыаба суох 30-гар диэри саастаах доруобуйаларынан мөлтөх эдэр дьонно-ру социальной харалта нөҕүө техникум-интернатка дистанционнай үөрэхтээһингэ үөрэттэрэбит. Манна үөрэнээччилэргэ компьютерыттан сабалаан науһнигар тийэ үөрэнэр кэмигэр управление босхо биэрэр, интернетинэн туһаналларыгар сылга 500 Мб көрүлэр. Ааспыт сылга 5 оҕо үөрэнэн, идэ ылыттарын туһунан дипломнанылар.

Бу үөрэх дьылыгар 7 оҕо үөрэнэр. Техникум-интернатка Ньурбаттан баран үөрэммит оҕолор үөрэхтэрин бүтэрэн, республика тас өттүгэр эмиэ үөрэнэллэр. Ол курдук, Хатыыттан Самаратаабы медколледжка, Волгоградка Чаппандаттан, Антоновкаттан Банковскай идэбэ үөрэнэ сылдыаллар. Департамент нөҕүө Москватаабы институтка юрист идэтигэр биир студенаахпыт. Хомойуох иһин, өрөспүүбүлүкэ тас өттүгэр үөрэнэр оҕолорго бырайыас төлөмөт. Оттон Саха сиригэр ханнык баһарар орто, үрдүкү үөрэх кыһаларыгар үөрэнэр оҕолорго сылга биридэ бырайыас төлөнөр. Төрөппүттэр маны болҕомтоҕо ылыахтарын наада.

Саҥа үөрэх дьылыгар техникум-интернатка 30-гар диэри саастаах эдэр дьону үөрэххэ ыныртыбыт. 9-11 кылаас кэнниттэн техникум-интернатка үөрэххэ кирири босхо. Стипендиялаах, олодор усулуобуйалара билингги ирдэбилгэ эппиэттири. Ааспыт сылга сурдопереводчик, бухгалтер идэлэригэр үөрэппит буолаахтарына, 2016 сылга бу идэлэргэ эмиэ саҥа набордууллар. Сылга 10-нуу оҕону группа арааран үөрэтэллэр. Ньурба оҕолоро үөрэхтэринэн, уопастыбаннай үлэбэ кыттааһынарынан хайбабылга сылдыаллар. Быйыл 9-с кылаас кэнниттэн: биэкр-маастар, столар, атах тангаһын онорооччу, садовник, иистэһинэн идэлэргэ, 11 кылаас кэнниттэн контролёр-кассир, компьютернай оператор, верстальщик, повар-кондитер идэлэргэ үөрэтэллэр. Тэрилтэлэр техникум-интернаты кытары дуоһагар быһыытынэн үлэлэллэр.

Үөрэх кэмигэр доруобуйаларынан хааччахтаах паралимпиецтары бэлэмниир тренер Давыдов П.Н. "Самородок" адаптивной киингэ

– Редакция почтата –

ПРОГРАММА ТВ

Суббота, 11 апреля

Воскресенье, 12 апреля

ПЕРВЫЙ

06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф "Укрощение огня" 12+ 08.00 Играй, гармонь любимая! 12+ 08.45 Смешарики. Новые приключения 6+ 09.00 Умницы и умники 12+ 09.45 Слово пастыря 12+ 10.15 Смак 12+ 10.55 Целитель Лука 12+ 12.15 Идеальный ремонт 12+ 13.10 На 10 лет моложе 16+ 14.00 Барахолка 12+ 14.50 Голос. Дети 12+ 16.50 Кто хочет стать миллионером? 12+ 18.00 Вечерние новости 18.15 Угадай мелодию 12+ 19.00 Коллекция Первого канала 12+ 21.00 Время 21.30 Сегодня вечером 16+ 23.30 Х/ф "Живите в радости" 12+ 00.55 Доброе утро 02.35 Х/ф "Безымянная звезда" 12+ 04.45 Соловки. Место силы 12+

РОССИЯ1

04.40 Х/ф "Мужики!" 12+ 06.35 Сельское утро 12+ 07.05 Диалог 12+ 08.00, 11.00, 14.00 Вести 08.10, 11.30, 14.30 Вести-Москва 08.30 Военная программа 12+ 08.55 Планета собак 12+ 09.25 Субботник 10.05 Освободители. Танкисты 12+ 11.40 Пасха. Чудо воскресения 12+ 12.10, 14.40 Х/ф "Сила любви" 12+ 16.45 Танцы со звездами 12+ 20.00 Вести в субботу 20.25 Х/ф "Сказки мачехи" 12+ 23.30 Х/ф "Остров" 12+

НВК САХА

07.00 Чэгиэн буол! 6+ 07.15 Тыва сирэ-олох төрдө 12+ 08.00 Автографы Победы 6+ 08.30 Аал-луук мас 6+ 09.00 Тыва сирэ 09.15 Моя Якутия 12+ 09.45 Дойдум дьоно ("Сунтаар" ТВ) 6+ 10.00 Күнчээн 0+ 10.30 Чэгиэн 12+ 11.15 Истинг илдьит 0+ 12.00 Дойдум дьоно ("Ньурба" ТВ) 6+ 12.30 Продвижение 6+ 12.45 Ыраах-чугас аймактарбыт ("Боробон" ТВ) 6+ 13.00 Дойдум дьоно ("Таатта" ТВ) 6+ 13.30 Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 17.30 Созидая будущее 6+ 18.00 Күнчээнгэ эбэрэ 0+ 18.15 Истинг илдьит 0+ 19.00 Геван 6+ 19.30 Аал-луук мас 6+ 20.15 Дойдум дьоно ("Хотун Бүлүү" ТВ) 6+ 20.30 Якутия. День за днем 12+ 21.15 Сардаана 6+ 21.45 Sakha-card 6+ 22.00 Андрей Борисов култура эйгэтин салайытыгар үйэ чиппэрин кэрингэ үлэтин бэлиэтээбинг

ПЯТЫЙ

04.25 Мультфильмы 08.35 День ангела 0+ 09.00, 17.30 Сейчас 09.10, 09.55, 10.40, 11.25, 12.05, 12.55, 13.40, 14.25, 15.15, 15.55, 16.40 Т/с "След" 16+ 18.00, 19.00, 20.00, 21.00 Т/с "Убить Сталина" 16+ 22.00 Торжественное Пасхальное Богослужение из Казанского кафедрального собора 01.15, 03.10 Т/с "Блокада" 12+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00 Библейский сюжет 0+ 09.35 Х/ф "Дворянское гнездо" 0+ 11.25 Большая семья. Лариса Малеванная. Ведущие Юрий Стоянов и Александр Карлов 0+ 12.15 Д/ф "Евангельский круг Василия Поленова" 0+ 13.00, 15.40, 20.30, 23.00 Д/ф "Звезды о небе" 0+ 13.30 Пряничный домик. "Затейники из Скопина" 0+ 13.55 Т/с "Нефронтовые заметки" 0+ 14.25 Дмитрий Хворостовский, Ивари Илья. Концерт в Большом зале Московской консерватории (кат0+) 0+ 16.10 Д/ф "Украденное детство. Малолетние узники концлагерей" 0+ 16.55 Х/ф "Долгие проводы" 0+ 18.25 Д/ф "Одесса. Муратова. Море" 0+ 19.00 Д.Певцов, Д.Дюжев, Б.Плотников, О.Погудин, Е.Смолянинова и хор Московского Сретенского монастыря в музыкальной постановке по книге архимандрита Тихона (Шевкунова) "Несвятые святые" 0+ 21.00 К 70-летию Великой Победы. "Война на всех одна" 0+ 21.15 Х/ф "Восхождение" 0+ 23.30 Х/ф "Горожане" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 Прыг-скок Команда 04.10, 00.15 М/с "Покойо" 06.00 М/с "Свинка Пеппа" 07.00 Детская утренняя почта 07.30, 08.30 М/с "Маленькие роботы" 08.00 Школа Аркадия Паровозова 09.30 Воображариум 09.55, 19.40 Мультфильмы 10.55 НЕОвечеринка 11.25 М/с "Поезд динозавров" 14.10 М/с "Приключения Маши и Гоши" 15.00 М/с "Смурфики" 17.00 М/с "Всё о Розы" 18.20 М/ф "Принцесса лилифи в стране единорогов" 19.30 Спокойной ночи, малыши!

ПЕРВЫЙ

05.30 Пасха Христова. Прямая трансляция богослужения из храма Христа Спасителя 12+ 08.30 Х/ф "Укрощение огня" 12+ 10.00, 12.00 Новости 10.15 Непутевые заметки 12+ 10.35 Пока все дома 12+ 11.25 Фазенда 12+ 12.15 Земля в иллюминаторе 12+ 13.15 Горько! 16+ 14.10 Теория заговора 16+ 15.15 Коллекция Первого канала 12+ 17.45 Вечерние новости 18.00 Точь-в-точь 16+ 21.00 Воскресное "Время" 12+ 22.30 Танцуй! 12+ 00.50 Х/ф "Маленькая Мисс Счастье" 16+ 02.45 Модный приговор 12+ 03.45 Мужское/Женское 16+

РОССИЯ1

04.50 Утренняя почта 12+ 05.30 Пасха Христова. Прямая трансляция пасхального богослужения из храма Христа Спасителя 08.30 Вся Россия 12+ 08.40 Сам себе режиссер 12+ 09.35 Сто к одному 12+ 10.20 Вести-Москва 11.00, 14.00 Вести 11.25 Россия. Гений места 12+ 12.25, 14.25 Один в один 12+ 16.00 Х/ф "Бариста" 12+ 20.00 Вести недели 22.00 "Воскресный вечер" с Владимиром Соловьёвым 12+ 00.35 Х/ф "Молчун" 12+

НВК САХА

07.00 Чэгиэн буол! 6+ 07.15 Санаалар 12+ 08.00 Тывынаахтар умнубат сылара 6+ 08.30 Тарбаахатпын астыааха 6+ 09.00 Дойдум дьоно ("Хангалас" ТВ) 6+ 09.30 Прогресс 6+ 10.00 Күнчээн 0+ 10.30 Полярная звезда. Телеконкурс 6+ 11.15 Истинг илдьит 0+ 11.45 Sakha-card 6+ 12.00 Наше здоровье ("Алдан" ТВ) 6+ 12.15 Аал-луук мас 6+ 12.30 ТОК 6+ 13.30 Якутия. День за днем 12+ 17.30 В кадре-республика ("Кадр" ТВ) 6+ 18.00 Истинг илдьит 0+ 18.30 В кадре-республика ("Спектр" ТВ) 6+ 19.00 Геван 6+ 19.30 ТОК 6+ 20.30 Саха сирэ. Күнтэн күн 12+ 21.15 Байанай 16+ 21.45 Кинозавод 22.15:00 Праздник танца на планете

ПЯТЫЙ

04.35 Мультфильмы 09.00 Сейчас 09.10 Истории из будущего 0+ 10.00 Х/ф "Евдокия" 12+ 12.15 Х/ф "Сверстницы" 12+ 13.55 Х/ф "Разные судьбы" 12+ 16.00 Место происхождения. О главном 17.00 Главное 18.30, 19.35, 20.35, 21.40 Т/с "Убить Сталина" 16+ 22.45 Х/ф "Днепровский рубеж" 16+ 01.20, 02.20, 03.20, 04.10 Д/с "Агентство специальных расследований" 16+

КУЛЬТУРА

05.30 Евроньюс 0+ 09.00 Праздники. Православная Пасха 0+ 09.35 Х/ф "Горожане" 0+ 11.00 Острова 0+ 11.40 Россия, любовь моя! Ведущий Пьер Кристиан Броше. "Холуй зимний, Холуй дивный" 0+ 12.10 Государственный академический ансамбль народного танца им. Игоря Моисеева 0+ 13.10 Д/ф "Шелест голубой бездны" 14.00 Пешком... 0+ 14.30 Х/ф "Волга-Волга" 0+ 16.15 Романтика романа 0+ 17.10 Д/ф "Гарин" 0+ 18.05 Песня не прощается... 1974 г. - 1975 г. ы 0+ 19.50 Х/ф "Осенний марафон" 0+ 21.20 Открытие XIV Московского Пасхального фестиваля. Трансляция из БЗК 0+ 23.20 Х/ф "Шули городок" 0+ 00.35 М/ф "Аркадия", "Маленькая ночная симфония" 0+ 00.55 Искатели 0+ 01.40 Д/ф "Тельч. Там, где дома облачены в праздничные одеяния" 0+

КАРУСЕЛЬ

04.00 М/с "Белка и стрелка. Озорная семейка" 07.00 Горячая десятка 07.30 М/с "Тайна диона" 08.00 Космический мультмарафон 10.05 М/ф "Тайна третьей планеты" 10.55 Секреты маленького шефа 11.25 М/с "Томас и его друзья" 12.35 М/ф "День рождения аlicy" 14.10 М/с "Новаторы" 17.55 Почему-то 18.10 М/ф "Белка и стрелка. Лунные приключения" 19.30 Спокойной ночи, малыши! 19.40 Мультфильмы 21.10 Мода из мода 12+ 21.40 Т/с "Дети саванны" 23.10 М/с "Пожарный Сэм" 00.00 М/с "Черепашка лулу" 02.10 М/с "Поезд динозавров"

Эдэр сааһы эргитэ

Бүгүн биһиги муһуннубут Сахабыт сириҥ араас муһуннардыттан (улуустарыттан) оҕо сааһы эргитэн, оонньоон-көрүлээн, күлэн-үөрэн айдаарсан ааспыт киэн Ньурбабыт сиригэр "ахтылбанаах эдэр сааһы" эргитэ 45 снл буолан баран...

Олоххо олук уурбут биһиги оскуолабыт - Ньурба I №-дээх оскуолага көрүстэ эбээт биһигини, аанын киэнник арыян "аһын, оболоруом" - диэбиттии ийэли истинник.

Олук диэн олоххо инники сыбарыйыы, үүнүү, сайдыы кэрдиһэ, кэрчигэ. Дьэ, кырдык даһаны биһиги үөрэммит оскуолабыт төһөлөөх оҕо олуку ууран олох киэн аартыгар атаартаабыта буолуой?!!

Кулун тутар 21 күнүгэр сарсыарда 10 чаастан оскуолабытыгар түмсэн күүтүүлэх көрсүүһүбүт сааланна. Тэрийээччилэрбит тыйаатырды дьүһүйүүнү олус да киһини эрэ кэрэхсээр курдук тэрийбикит. Киһини аанга оҕолор көрүстүлэр, урукку кэмтэн уратыга аалай кыһыл хаалтыс эрэ суох... Үөрүүбүтүн үксэтэн үөрэх-билии үгэнигэр сылдыар сиэннэр өссө эбэрэ кэнсиэртээх көрүстүлэр.

Кырдык да көрсүүһү кэнниттэн наһыйан олорон, толкуйдаан-сааһылаан көрдөххө оччотооҕу оҕо билиигэ-үөрэххэ тардыһыбыт күүстээх да эбит. Үс снл ким тыва хаһаайыстыбатыгар, ким ханна үлэлиринэн үлэлээн баран, аттамыт эбиһпит, баартыйа ынгырытын өрө тутан. Үөрэнэ сылдыар сылларбар интэринээккэ детсовет (иитиллээччилэр түмсүүлэрэ) бэрэссэдээтэлэ, өссө оскуолабар хомсомуолга эскирэтээр эбит. Аны ыам ыйын бастакы, тохсус күннэрин параада миигинэ суох ааспат этэ, оччотооҕу салалта "оскуола оҕото сыһыл-халты саныары" диэн куттаммака итэбэ-

йэллэрин...

Туох кистэлэй, майгым бардама, эппитим барыта туолуохтаах курдук биригэ үөрэнэр оҕолорбуттан ирдийэр эгим. Мин улаханник убаастыыр учууталым Н.Н. Мартынов тоҕо эрэ аттыбар өрүү саната суох баар буолара. Онтон ынгыран ылан "Тогуллахова, итиннэ эн сыстыҥ, ити боппурус итинник быһаарыллыбат..." - диэн чуолкайдан биэрэрэ. Кини аатынан киэн туттарбын оболорбор, билигин сиэннэрбэр өрүү кэпсибин. Оччотооҕу учууталларга эн ким оҕото буоларын оруолу оонньообот этэ. Киһи буолан, үөрэх-билии ылан киэн аартыкка тахсарга такайар да эбиттэр. Тэийичи нэһилээктэртэн кирибит уонна өссө тулаайах аҥардаах оҕолор, биһиги, оччолорго интэринээт баар буолан үөрэхтээх үлэһит дьон буолбупт.

Аһыйах күн алтыһан, ахтылбанаах эдэр сааһы санаһан оҕо буолан түспүпүт үчүгэйин. Үөрүүбүтүн өссө ситээн биһигини кытта тэбис тэнгэ Розалия

Петровна Николаева, Ян Семенович Яковлев сылдыбытыра үчүгэйин! Эһиэхэ мустубут-үөрөппит оҕолоргут ааттарыттан барамат-хороммот махтал тылларын этэбин, доруобай буолун.

Көрсүүһүбүтүн көбүлээн, сүүрэн-көтөн, өссө үйэттэн-үйэбэ хаалар "Ахтылбанаах эдэр саас" өйдөбүннүк альбом тахсытыгар түбүгүрбүт кыргыттарытыгар: Н.К. Ивановаба, К.Н. Дегтяреваба, М.А. Капустинаба, М.А. Даниловаба, Р.И. Угапьеваба, В.В. Павловаба, Т.Д. Сидороваба, А.Н. Романоваба, редактор Р.П. Осиповаба, дизайнер М.Д. Колодезниковаба барыбыт аатыттан сиртэн халлаанга диэри барба махтал-баһыбыт! Доруобай буолун!

Өр да буолбут "эн-мин" дьһэн эһигини көрбөтүбүм. 45 снл этэххэ дөбөн. "...Эн ким этингиний?" - диэн көрсүүһүбүн саҕалаабыппар хомойуман, хоргутуман...

Л.М. ТОГУЛЛАХОВА,
Булуҥ улуунун
бочуоттаах олохтооҕо,
СӨ културатын туйгуна.

Махтанабын

лоро суох буоллаллар, үт-хайбас, бириэмэ буланнар, кырдыбас киһини убаастаан бэйэлэринэн кэлэн итиитик, истинник эбэрдэлээн туран туттарбытара үөрүүбүн өссө үрдэттилэр.

Мань эсэргэ үбүлүйбүнэн эбэрдэлээбит улуунун салайааччыларыгар Попов Б.Н., Евсеев С.И., Ньурба куорат мэригэр Иннокентьев А.М., төрөөбүт-үөскээбит "Таркаайым" МТ дьаһалтатыгар, Арасыйа компартиятын лидера Г.А. Зюганов илии баттааһынаах компартия саамай үрдүкү наһараадатын "За заслуги перед партией" диэн ааттаах уордыаны ыларбын туруорсубут, ситиспит партия райкомун эскирэтээрдэригэр Серкин В.С.,

Семенов В.Г., бокса улуустаабы федерациятын салайааччыларыгар Султанов И.Р., Никифоров С.В., эдэр олимпийскай эрэллэри бэлэмниир өрөспүүбүлүкэтэби бокса сүүрүн оскуолатын дириктэригэр Герасимов И.В., улуустаабы үөрэх үлэһиттэрин идэлээх холбоһуктарын кэмтитэтин бэрэссэдээтэлэ Федоров С.А., үбүлүйбүн бэлиэтиирбэр көмөлөспүт эдэр доҕотторбор Иванов С.С. (Романовичка), Егоров А.И. ис сүрэхтэн махталбын биллэрэбин.

Миигин үбүлүйбүнэн эбэрдэлээбиттэргэ барыгытыгар туйгун доруобуйаны, үлэһитигэр үрдүк ситиһиһлэри, дьэбэ кэргэнгэ этэнгэ буолууну, дьоллоох уһун олобу ис сүрэхтэн баһарабын.

П.Н. СЕМЕНОВ,
үлэ, тыһыл уонна спорт бэтэрээнэ.

Улуунун социальнай-экономическай уонна културунай сайдытыгар киллэрбит мин сэмэй кылааппын үрдүктүк сыналан уонна 80 сааспын туолбут кэрэ-бэлиэ күммүнэн сөп түбэһиннэрэн СӨ Ил Түмэнин Бэрэссэдээтэлэ А.Н. Жирков илии баттааһынаах Бочуотунай Грамотатын уонна онно сыһыаран харыга кэтэр кыһыл көмүс чаһынан үрдүк наһараада тиксэрбин туруорсубут уонна ситиспит Ил Түмэн депутатыгар Прокопьев В.М., Ил Түмэн дьэбэ кэргэнгэ, оҕо сааска, эдэр ыччакка уонна физическай кылтуураба сис кэмтитэйт бэрэссэдээтэлэ Ю.П. Баишев илии баттааһынаах Бочуотунай Грамотаба тиксэрбэр көмөлөспүт Ил Түмэн депутатыгар Васильев И.Д. тугунан да кэмнэмэт барба махталбын биллэрэбин уонна төһө да соло-

1989 сыллааха Амакинскэй экспедициялар ведомственной детсад тутан иһэннэр Айхал бөһүөлөккэ көһөн барбыттара. Онон бу тутуллан испит детсад оройуон бас билиитигэр бэриллибитэ. Оройуоннагы сэбизт дыһалынан ЖКХ, дириэктэр Иванов М.И., РПО, Быткомбинат, Мясомолпром, ММК, МПМК тэрилтэлэр кыттыгас тутан биэрбиттэрэ.

"Тулукчаан" оҕо саадыгар сэбидиссэйинэн Капитонова Н.Ю., завхозунан Егорова М.З. ананан детсад аһыллытыгар материальной-технической базата бөбүргүүрүгэр үгүс үлэлэрин, сыраларын биэрбиттэрэ, табыгастаах усуллубуйа тэрийбиттэрэ. Санга кэлэтиипкэ бары да үлэлэригэр бэринилээх, оҕо иитиитигэр оупуттаах иитээччилэр үлэли кириэн олус таһаарылаахтык үлэлэрин саҕалаабыттара. Ол курдук иитээччилэринэн бочуоттаах сынныланна барыахтарыгар диэри детсад сайдытыгар бэйэлэрин суолларын хаалларбыт Е.М. Миронова - учууталлар V съездин делегата, педагогической үлэ бэтэрээнэ, Е.Г. Михайлова - Саха өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕиритин туйгуна, учууталлар дианастыларын чилиэнэ, бэтэрээн-педагог, Ф.С. Никифорова - Саха өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕиритин туйгуна, бэтэрээн-педагог. Билигин төһө да бочуоттаах сынныланна олордолор сибээстэрин быспаттар, сүбэли-амалы сылдыбаллар.

Детсаппыт аһыллыбыттан күн бүгүнгэ диэри үлэли сылдыбаллар О.Н. Корнилова, Т.С. Степанова - Саха өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕиритин туйгуна, Р.М. Сун - "За вклад в развитии дошкольного образования" бэлиэ хаһаайына.

Оҕо саадыт иккис көлүөнэ иитээччилэрэ О.М. Уарова, М.К. Васильева оҕону иитиигэ эмиэ бэйэлэрэ туспа көрүүлээх,

– **Үөрэҕирити тэрилтэлэригэр** –

Оҕо сайдар кыһата

"Тулукчаан" оҕону сайыннарар киин быйыл номнуо 25 сылын туола. 1990 сыллааха аан бастаан аанын тэличи аһан кырачаан оҕолору көрсүбүт муус устар 2 күнүн бу баар курдук саныбыт. Биһиги детсаппыт Нурба оройуонугар толору хааччылылаах таас бастакы детсад диэтэпитинэ сыыспаппыт буолуо дии саныбыт.

кыһамнылаах, эппиэтинэстээх иитээччилэр. Күннэтэ оҕолору минньигэс аһылыгынан астаан күндүлээчи повардарбыт Л.Д. Корякина, Л.С. Саввинова, үгүс суобастаахтык үлэлир завхозит И.А. Масаев, оҕолор доруобуйаларын көрөр-истэр М.А. Григорьева, үлэһиттэр О.С. Евсеева, Н.В. Кононова,

иитээчи көмөлөһөөччүлэрэ А.Е. Васильева, Ж.С. Федорова, А.И. Петрова, В.М. Петрова, М.В. Петрова кырачаан оҕолор тустарыгар бэйэлэрин ийэли кыһамныларын биэрэн үлэли сылдыбаллар.

Оскуола иннинээнги үөрэхтэһин билгин уопсай үөрэхтэһин маннайгы таһы-

мынан аабыллар. Үбүлэнигэ муниципальнайтан государственнайга көһөрүлэн тубуста. Хас бөлөх ахсын оҕону сайыннарарга аналлаах эйгэ тэриллэхтээх. Оҕо уһуяан боруугун атыллаат да бары өттүнэн сайыннарар кэрэ эйгэбэ кириэхтээх. Кэнники сылларга үөрэх систематыгар "Новый закон об образовании", ФГОС үлэбэ кириэн үөрэҕирити үлэһиттэригэр ирдэбил өссө күүһүрдэ, иитээччилэр бэйэлэрин идэлэригэр төһө үрдүк таһымна туралларын билэргэ араас тургутан көрүүнү аһаллар. Ол курдук биһиги кэлэтиипкэ эдэр испэсэлиһтэр, иитээччилэр кэлэн старшай баспытаатынан М.Г. Иванова, иитээччилэринэн М.П. Петрова, И.Е. Николаева, А.С. Николаева, А.Н. Андреева, психологынан Е.А. Васильева, логопедынан К.Г. Саввинова, музыкальной салайааччынан Е.А. Капустина, физругунан Л.А. Лабукка, хореографынан В.Г. Плотникова, фольклор куруһуугун салайааччытынан Т.А. Кучурова ситиһилээхтик үлэли сылдыбаллар.

Номнуо биһиги эдэр иитээччилэрбит араас күрэхтэргэ, куонкурустарга, аабыларга ситиһилээхтик кытталлар. Дьинг чэхчы оҕо сайдар кыһата дэтээрэ гына дьэ кэргэн - уһуяан - оскуола - куорат араас тэрилтэлэрэ социальнай партнердар икки ардыларыгар оҕону иитиигэ-сайыннарыга биер сыллаах-соруктаах, хас биридди иитээччигэр, оҕо саадын үлэһиттээн, биһиги истинг-ийрэх сыһаамытыттан, сатабыллытыттан оҕо майгыта-сигилитэ, өйө-санаата, доруобуйата тутулуктаабын билэр буолан детсаадыт кэлэтиибэ ситиһилээхтик үлэли сылдыар.

Т.С. СТЕПАНОВА,
детсаад сэбидиссэйэ,
иитээчи **О.Н. КОРНИЛОВА.**

– **Спорт** –

Хорула Дьөгүөр бириһигэр

Муус устар 3-4 кк. Хорулаба РСФСР үөрэҕиритин туйгуна, Учууталлар учууталара, педагогической үлэ, тыы, спорт бэтэрээнэ, спорт ахсаабат пропагандиһа, Хорула нэһилиэтин уонна Нурба улуһун бочуоттаах олохтооҕо, Спортивной албан аат музейын төрүттээчи, РФ суруналыыстарын сойуһун чилиэнэ Е.П.Федоров-Хорула Дьөгүөр бириһигэр көнүл туууга үбүлүөйдээх X турнир буолан ааста.

Күрэхтэһини Хорула оскуолатын кэлэтиибэ (дириэктэр Семенов В.Н.), нэһилиэк дыһалтата уонна Федоровтар дьэ кэргэттэрэ тэрийэн ыттылар. Турнир тэрээһинигэр нэһилиэк олохтоохторо уонна тэрилтэлэрэ көмөнү өндөрдүлэр. Улуус нэһилиэктэригэр уонна Бүлүү улуһунтан 6 хамаанда, 87 оҕо кэлэн күрэхтэстэ.

Түмүк манньк буолла: **2002 с. уонна онтон хойут төрөбүт уолаттар.**

23 кг - 5 кыттааччы. 1 м. - Осипов Миша (Хорула), 2 м. - Никифоров Михаил (Хангалас), 3 м. - Спиридонов Сергей (Маар), Казаков Петя (Хорула).

26 кг (7 кыттааччы). 1 - Антипин Алеша (Хорула), 2 - Самсонов Алеша (Бүлүү к.), 3 - Иванов Ярик

(Нурба), Гаврильев Эдуард (Хангалас).

28 кг (5 кыттааччы). 1 - Тимофеев Дьулус (Нурба), 2 - Сельтюков Эдгар (Хорула), 3 - Егоров Саша (Бүлүү к.).

30 кг (6). 1 - Калачев Артем (Бүлүү к.), 2 - Саввинов Саша (Хорула), 3 - Федоров Сеня (Бүлүү к.), Федотов Женя (Хорула).

32 кг (6). 1 - Тобонов Айсен (Хорула), 2 - Николаев Коля (Бүлүү к.), 3 - Егоров Алеша (Хорула), Иванов Харьсхан (Маар).

38 кг - Никифоров Толя (Бүлүү к.), 2 - Николаев Арсен (Хорула), 3 - Осипов Витя (Бүлүү к.), Сухаринов Дима (Нурба).

2000-2001 сс. төрүүх уолаттар.
35 кг (4). 1 - Николаев Уйгулан (Хорула), 2 - Семенов Сергей (Бү-

лүү к.), 3 - Федоров Артем (Нурба), Николаев Жора (Нурба).

42 кг (14). 1 - Седалищев Дьулус (Бүлүү к.), 2 - Нюрбинцев Чабыл (Бүлүү к.), 3 - Иванов Коля (Бүлүү к.), Васильев Кирилл (Хорула).

46 кг (6). 1 - Тобонов Нургул (Хорула), 2 - Абрамов Коля (Бүлүү к.), 3 - Попов Айкар (Нурба), Петров Петя (Бүлүү к.).

50 кг (3). 1 - Тобонов Сима (Хорула), 2 - Васильев Вова (Хангалас), 3 - Никифоров Вася (Хангалас).

56 кг (3). 1 - Степанов Рома, 2 - Васильев Денис, 3 - Николаев Аитал (бары хоруллар).

1997-1998 сс. төрүүх уолаттар.

42 кг (3). 1 - Николаев Никита (Хорула), 2 - Гоголев Рудольф (Бүлүү к.), 3 - Васильев Саша (Маар).

48 кг (2). 1 - Николаев Марк (Хорула), 2 - Слепшов Айкар (Маар).

55 кг (3). 1 - Васильев Мичил (Марха), 2 - Христофоров Сеня (Хорула), 3 - Николаев Юлиан (Маар).

58 кг (2). 1 - Николаев Вова (Хорула), 2 - Романов Арсен (Хангалас).

60 кг (5). 1 - Алексеев Витя (Хорула), 2 - Сельтюков Бэргэн (Хорула), 3 - Куприянов Георгий (Марха), Матвеев Вася (Хорула).

Бары чөмпүйүөннэргэ уонна призердарга сыаналаах бириһтэр, мэтээллэр, грамоталар туттарылын-

нылар. Маны таһынан хапсаҕайга саастарынан 3 бөлөххө мунутуур кыайылылаагы быһаар күрэхтэһини ыттылына. Хорула нэһилиэтин дыһалтата уонна Федоровтар дьэ кэргэттэрэ кыттыһан туруорбут сүрүн бириһтэрэ - матассыкыл Хорула кэскиллээх спортсменыгар, турнир хапсаҕайга абсолютнай чөмпүйүөнүгэр, Марха оскуолатын 11 кылаһын үөрэнээччитигэр Николаев Владимирга туттарылына.

Е.П.Федоров-Хорула Дьөгүөр уола Андрей Егорович Федоров: "Биһиги аҕабыт баарына бу манньк күрэхтэһини саҕаламмыта, быйыл номнуо 10-с төгүлүн ыттыллара мингин сүрдээгин үөрдэр. Аҕам этэн турардаах: "Мин баар да буолларбын, суох да буолларбын, мин уонна мингин өйөөбүт Хорула дыһалтата, уопастыбаннаһа манньк күрэхтэһини тэрийэн ыттырбыт сүтүө суоҕа" диир. Турнирга олус күүстээх кириһилэр буолулар. Күрэхтэһини таһымын Бүлүү улуһунтан иккис сылын кэлэн үрдэттир диэххэ наада. Атын улустары күүппүпүт, хомойуох иһин, кэлбэтир. Арааһа, күнэ-дьыла хайдах эрэ сатамныта суох быһылаах. Эһиил олунньуга эбэтэр кулун турта ыттырбыт буолуо. Сүрүн тэрийээчи - Хорула нэһилиэтин

дыһалтата уонна Хорула оскуолатын кэлэтиибэ сылын айы тэрээһиннэрин таһыма үрдээн, тупсан иһэр. Хорула олохтоохторугар уонна оскуола кэлэтиибигэр истинг махталын тирээдэбин".

Күрэхтэһини кылабынай судьйата Максим Иннокентьевич Васильев: "Күрэхтэһингэ кэлбит оҕолор истэригэр олус таһымгар тустар кыахтаах оҕолор бааллар. Хорула нэһилиэгэ, оскуола күрэхтэһини үчүгүйдик тэрийэллэр. Е.П.Федоров-Хорула Дьөгүөр уола Андрей Егорович кэлэн элбэх бириһи туруорда. Хорула оскуолатыгар спорт маастара, олус күүстээх тренер Петр Васильевич үчүгэй ситиһини хайдах кэлэрин этинэн-хаанынан билбит киһи, оҕолору үчүгүйдик эрчийэ сылдыар эбит. Онон бу оҕолор кыра күрэхтэһиттэн саҕалаан улахан күрэхтэһини кытар үрдүк таһымнаах спортсмен буола тахсалларыгар баҕарабын".

Өр сыллар тухары оройуон, улус хаһыаттарыгар спорт тизмэтин бэринилээхтик уонна сыламмата суох сырдаппыт аҕа табаарыспыт Егор Прокопьевич Федоров-Хорула Дьөгүөр саҕалаабыт турнира өссө да салҕана туруохтун.

Геннадий АНТОНОВ.

Муус устар 3-5 күннэригэр Антоновка нэһилиэгэр 37-с төгүлүн ыттыллар Советской Союз Геройа Николай Николаевич Чусовской бириһигэр уонна Улуу Кыайы 70 сылыгар 1997-1998 с.с., 2000-2001 с.с. төрүүх оҕолорго бокса өрөспүүбүлүкэтээри турнир буолан ааста. Күрэхтэһини сүрүн судьйатынан АИБА международнай кылаастаах судьйата С.С. Румянцев (Горнай улуһа) буолла.

Күрэхтэһини үөрүүлээх тэрээһинигэр Ил Түмэн депутаттара В.М. Прокопьев, И.Д. Васильев, "Нурба куорат" МТ дыһалтатын баһылыга Иннокентьев А.М., Нурба оройуонун бокса федерациятын бэрэсэдээтэлэ "АЛРОСА-Нурба" ААО генеральной дириэктэрэ И.Р. Султанов кэлэн кыттыны ылбытара күрэхтэһини өссө сэргэхситтэ.

2000-2001 с.с. төрүүх уолаттарга ыйааһыннарыгар чөмпүйүөн үрдүк аатын ылылар:

36 кг - Винокуров Тит, Антоновка, 38 кг. - Софронев Коля, Горнай, 40 кг - Попов Эдик, Антоновка, 42 кг - Степанов Семен, Убайаан, 44 кг - Нехаев Денис, Ленскэй, 46 кг - Хатылыков Родион, Антоновка, 48 кг - Никитин Айаал,

Антоновка, 50 кг - Семенов Егор, Уөһээ - Бүлүү, 54 кг - Бекоев Эрмек, Ленскэй. 68 кг - Гойда Слава, Ленскэй.

Иккис миэстэ буолулар:
36 кг - Захаров Коля, Уөһээ-Бүлүү, Ломпоров Виктор, Антоновка, 40 кг - Федотов Игорь, Уөһээ-Бүлүү, 42 кг - Карнауков Олег, Ленскэй, Лопатин Саша, Мирнэй, 46 кг - Дормидонтов Влад, Антоновка, 48 кг - Егоров Игнат, Уөһээ-Бүлүү, 50 кг - Олесов Айкар, Ленскэй, 54 кг - Андреев Саша, Антоновка, Степанов Денис, Антоновка.

Үчүс миэстэ табыстылар:
36 кг - Сидоров Эдгар, Нурба-чаан, 40 кг - Мартынов Дьулус, Антоновка, Куприянов Гриша, Антоновка, 42 кг - Алексеев Коля, Убайаан, Хорунов Леонард, Бүлүү, Иванов Павлик, Антоновка, Николаев Алеша, Антоновка, 46 кг - Шевченко Максим, Мириһинэй, Бехтерев Эдуард, Ленскэй, 50 кг - Егоров Валера, Сунтаар, Камбогир

Павлик, Антоновка, Семенов Мургул, Убайаан, Чочанов Алик, Бүлүү.

1997-1998 с.с. төрүүх уолаттарга ыйааһыннарыгар чөмпүйүөн үрдүк аатын ылылар:

49 кг - Герасимов Петя, Уөһээ-Бүлүү, 52 кг - Васильев Максим, Бүлүү, 56 кг - Петров Миша, Антоновка, 60 кг - Корякин Валера, Нурба 1 №-дээх орто оскуола, 69 кг - Николаев Роберт, Сунтаар.

Үчүс миэстэ табыстылар:
49 кг - Бессонов Саша, Маалыкай, 56 кг - Фокинов Капитон, Убайаан, Львов Борис, Маалыкай, Федоров Максим, Бүлүү, 69 кг - Тошматов Фикридин, Бүлүү, Тимофеев Артур, Антоновка.

2000-2001 с.с. төрүүх кыргыттарга ыйааһыннарыгар чөмпүйүөн үрдүк аатын ылылар:

46 кг - Максимова Валерия, Убайаан, 50 кг - Иванова Ира, Уөһээ-Бүлүү.

Иккис миэстэ буола:
50 кг - Михайлова Алекса, Уба-

йаан.

Анал бириһинэн наҕараадаманылар:
"Кыайыгы дьулуруун иһин" Николаев Роберт, Сунтаар. "Турнир бастың боксера" Хатылыков Родион, Антоновка, "Кэскиллээх боксер" Софронев Коля, Горнай.

Күрэхтэһингэ СӨ араас мундуктарыттан 84 боксер күөн көрүстүлэр (Горнай, Бүлүү, Уөһээ-Бүлүү, Нурба, Сунтаар, Ленскэй, Мириһинэй).

Түгэнинэн туһанан, күрэхтэһини ыттылааһыныгар күүс-көмө, өйө-бул буолбут МКУ КС и МП салайааччытыгар А.В. Горбатовка, "АЛРОСА-Нурба" ААО генеральной дириэктэригэр, бокса федерациятын бэрэсэдээтэлтгэр И.Р. Султановка, "Бүлүүавтор" ААО генеральной дириэктэригэр С.В. Никифорова, Октябрьскай нэһилиэк дыһалтатын баһылыгар Д.А. Михайлова, "Фристайл" маҕаһын салайааччытыгар И.И. Иванова, Нурбатаабы "Көтөр фабрика" генеральной дириэктэригэр С.К.Ко-

рякинга, Нурбатаабы РСДЮСШ аатыттан барба махталбытын тирээдэбит.

2015 снл саҕаланыта Нурба оройуоннарын боксердарын ситиһилэрэ

Чурапчы оройуонугар Арсен Петров кэриэһингэр ананымт өрөспүүбүлүкэ чемпионатыгар ситиһилбит:

1. Хатылыков Миша - III м. 49 кг.
2. Саввинов Миша - II м. 56 кг.
3. Филиппов Виталий - I м. 64 кг.

4. Попов Максим - II м. 91 кг.
Нерюнгри куоракка Исмаилов кэриэһингэр "А" кылаастаах Бүтүн Россиятаагы күрэхтэһини буолан ааста. Филиппов Виталий I миэстэни ылан Арасыйыа спордун маастара буолла. Хатылыков Миша I миэстэ буолла.

Благоушенская куоракка ДВФО турнирыгар:

1. Матвеев Коля - I м. 49 кг.
2. Григорьев Коля - III м. 52 кг.
3. Корякин Валера - III м. 60 кг.
Нижевартовскай куоракка ВФСО "Динамо" биридиэлэн бастыы иһин күрүбэр Алексеев Ян III м. буолла.

РСДЮСШ иһитиннэригэр.

Таайдарым кылааттара эмиэ баар

Мин кыра таайым 1923 с.т. Гуляев Николай Петрович Омолдоон нэһилиэгин "Пламя Октября" холкуос чилиэнэ этэ. Сэри маннайгы сылыгар 1941 с. военком соруудабынан сэриигэ барар саастаах дьону байыаннай дьыалаҕа үөрэтэлээбит. Онтон нөнгүө сылыгар аармыйаҕа ынгырыллан 1942 с. Забайкальскай байыаннай уокурук биир чааһыгар сулуспаалабыт. Кини сулуспалыыра чааһа Японияны утары сэриигэ кытыбыт.

Кинини кытта бииргэ сылдыбыт Ньурбачаан сириттэн Тихонов Иван Иванович элбэх мэтээллээх, старшина званиелаах киһи хаартыскатын көрдөрө-көр-

дөрө: "Эн таайын биһигиттэн ыраах улахан киһи этэ, кини старшина званиелаах байыаннай час интендана, быһата ас-тангас дьаһайар тойон этэ," - диэбитэ. Иван Иванович дойдутугар тутууга биригэдьириинэн, мас эрбэтэр пилораманы дьаһайара уонна Алааска улахан хотон туттарбыта. Нууччалыы ыраастык кэпсэтэрэ, хас да сыл экспедициялары кытары сылдьан сир баайын көрдөөһүнүгэр кыттыбыттар. Мин таайым эмиэ хас да сыл сылдыбыт. Сэрииттэн кэлэн баран маннай оройуон промкомбинатыгар хас да сыл саппыкыһытын үлэлээбитэ. Араас размердаах атах танганын колодкаларын хатын мастан начаас онгорорун оҕо сылдьан сөҕө көрөрүм.

Чаалбаантан араас онгоһуктары - салабаар токур турбатын,

биэдэрэлэри эмалированнай тэриэлкэнэн, көстүрүүлэни эгин начаас түгэхтэрин онгороро. Мин 1964 сылтан тимир уһунан уһунук үлэлээбитим да буоллар, таайым талааныгар ыраабынан тийибэлпин.

Николай Петрович нууччалыы акцена суох аһара үчүгэйдик кэпсэтэрэ. Аармыйаттан кэллэбин сағана араас нуучча частукаларын, народнай ырыаларын ылыыра, пляскалаан да ыла. Сопхуоска сүөһү араас үлэтигэр, тутууга уһунук үлэлээбитэ. Уопсай икки кыыс, икки уол оҕолоруттан билегин кыыстаах уола бааллар уонна элбэх сиэннээх, хос сиэннэрдээх.

Улахан таайым Гуляев Никита Петрович 1919 с.т., былыргынан икки группа үөрэхтээх. Үлэ фронугар Тиксийгэ муора пордун

араас үлэтигэр сылдыбыт. Сэри бүппүтүн кэннэ элбэх киһи, ол иһигэр Иннокентий Егорович Рожин буоланнар эт атахтарынан салааска онгостон, өйүлэрин соһон дойдуларыгар тийэн кэлбиттэрэ.

Убайым Бүөтүрдүүн ийэлээх аҕабыт эрдэ өлөннөр эһэлээх-эбэбитигэр итиллибиппит. Эһэм 1948 с., эбэм 1950 с. өлтөрүн кэннэ улахан таайытыгар Гуляев Никита Петровичка итиллибиппит. Улахан таайым өрүс унуоргу нэһиликтэринэн Уполминзаг агена буолан хас да сыл үлэлээбитэ. Онтон 1950 сыл иннинэ Хонгорго арыы собуотун маастарынан ананан хас да сыл үлэлээбитэ. Холкуостар бөдөнгүөй ревизионнай хамыһыһа бэрэссэдээтэлэ буолан ревизия ытталыра. Улахан бөдөнгүөйүт "Булганин"

аатынан холкуос бэрэссэдээтэлинэн Корнилов ананан үлэлииргэр 1956 с. эмиэ ревизорунан үлэлиирэ.

"Ньурба" сопхуос тэриллибиттэн биригэдьириинэн, учуотчутунан үлэлээбитэ. Онтон салгыы кэргэнинэн Пелагеялыын сүөһү үлэтигэр олохторун тиһэх күннэригэр диэри бэриинилээхтик үлэлээбиттэрэ. Барыта 7 оҕотун улаатыннарар, үөрэттэрэн элбэх сиэннээх уонна хос сиэннэрдээх. Кыра кыһа Скрябина М.Н. бу күннэргэ култуураҕа үлэлээбитэ айар биччэрэ буолар. Улахан уола эмиэ култуураҕа уһунук үлэлээн Варвара Андреевна уонна Олесова Т.П. сағана Ньурбаҕа уонна Чапандаҕа улаханник чистээбиттэрэ.

Петр Павлович АНДРЕЕВ,
сэри сылын оҕото,
Чапанда.

Мин дьийэ кэргэним сэрии сылларыгар...

Сэри... Ама да ааспытын, кэм-кэрдии онорбутун, сыл-хонук саппытын иһин алдьархайдаах дьыллар-күннэр кэлэн ааспыттара. Бу биһиги, билингги көлүнэ эдэр ыччата, оҕолоро II Аҕа дойду сэриитигэр төһөлөөх элбэх киһи сырдык тыһа толок ууруллан, хайдахтаах элбэх сыра-сылба бэриллэн Улуу Кыайы ситиһиллибитин ситэри хотон өйдөөбөтөрө, улаханник сыналаабаттара кинини хомотор, дыксиннээр.

Ол кэмнээҕи Сэбискэй дьон чачы да Ийэ дойдуга бэриинилээх, дойдум туһа диэн тыһаанын толук биэрэри кэрэйбэт, аһыыр-таннар туһунан умнан туран күнү-түүнү аахсыбакка үлэлиир дьын патриоттыы итиилээх буолан итинник сүткэннээх кыайыны ситистэхтэрэ.

Сэри толоонугар төһөлөөх элбэх киһи сырдык тыһа быстыбыта, төһөлөөх элбэх киһи этсиинэ сэймэктэммитэ буолуой. Сэри содулуттан төһөлөөх элбэх сир-уот күл-көмөр буолта, төһөлөөх элбэх киһи кэргэттерин, оҕолорун сүтэрбиттэрэ, төһөлөөх элбэх оҕо тулаайах сүүрэн хаалбыттара буолуой.

Уоттаах сэри толоонугар өлө-тиллэ охсуһа сылдьар буйуттары тэнгэ дьийэ-уокка хаалбыт холкуостар оҕоньоттор, эмээх-ситтэр, оҕо-дьахтар аймактар үлэ фронугар аччыктыыр-хоргуйар, тонор-хатар диэни аахсыбакка Кыайы туһа диэн туруулаһан туран үлэлээбиттэрэ. Ол курдук сэри кэмнээҕи оҕолор улахан дьону кытары тэнгэ харанаттан харангаҕа диэри оҕо саас көрөнара диэни билбэккэ, ол онугар тымныыга тонгон, итингэ буһанхатан, амтаннаах аһы аһаабакка хоргуйар мунгун көрөн үлэлээн-хамсаан кэлтэрэ.

Бу билигин санаан көрдөххө оччотооҕу сэри сылларын көлүнэтэ улаханьттан-кыратыттан тутууга суох сэри толоонугар да буоллун, эбэтэр холкуос ходуһа-тыгар-бааһынагыгар да буоллун чачы да геройдуу сэриилэһэн, үлэлээн кэлбиттэр эбит. Аныгы кэм ыччата бу манник кэрэ, көнүл олохпут иһин кинилэргэ махтаных тустаахпыт. Биһиги махталбыт - кинилэр хорсун быһыларын, сырдык кэриэстэрин сүрэхпитигэр-быарбытыгар ингэрэн умнубакка көлүнэттэн көлүнэ-бэ тиэрдибит буолуо.

Аҕа дойдуну көмүскүү улуу сэри ситиһитигэр эриллэбэтэх, холоругар сөрөммөтөх, хаһынгар хаарыйтарбатах биир да киһи бүтүн Сэбискэй Сойуус үрдүнэн суоҕа буолуо. Ол курдук сэри уоттаах толоонугар мин хос эһэлэрим Ийэ дойдуларын көмүскүү уоттаах сэриитигэр туора турбатахтара, хос эбэлэрим сэри сылларынааҕы ырахан үлэлээх үлэ фронтун төһүү үлэһиттэрэ этилэр. **Хос эһэм Николаев Михаил Николаевич (Тобус Мэхээлэ)** Тар-

Николаев Михаил Николаевич.

каайы нэһилиэгэр 1903 с. төрөөбүт. Партията суох, "Сана күөс" холкуос чилиэнэ, хонуу араас үлэтигэр үлэлээбит, тизийэр-таһар үлэҕэ сылдыбыт, кэлин суотчут буолбут. Сэригэ 1942 сыл бэс ыйыгар ынгырыллыбыта. Рядовой, 65 Армия 252 стрелковой дивизиятын састаабыгар киирсэн Сталинград куорат оборонатыгар сэриилэспитэ.

1942 сыл алтынны ыйыгар хангас илититигэр ыраханник бааһыран стройтан туораан, сэрии II группалаах инбэлиитэ буолан дойдутугар 1943 сыл олунньу-тугар эргиллибитэ. "Бойобуой үгүөлэрин иһин", "Германияны Кыайы иһин" мэтээллэрдээх, "Кыайы 25 сыла" бэллээх, үбүлүйүнэй мэтээллэрдээх.

Иккис хос эһэм Матвеев Афанасий Федотович 1912 с. II Хаңа-

Матвеев Афанасий Федотович.

лас нэһилиэгэр төрөөбүт. Төрөптүттэрэ кыаммат буоланнар үөрөммэтэх, кэлин ликбезка үөрэнэн ааҕар-суруйар буолбут. 1932 сыллаахха хомсомуолга киирбит. Хомсомуол путевкатынан Алдан көмүс хостуур шахта-тыгар үлэлээбит. "Коллективист" холкуос ферматыгар сэбидис-сэйдээбитэ. 1941-43 сс. ары собуотугар маастарынан үлэлээбитэ. 1943 сыл от ыйыгар ынгырыл-

лан сэригэ баран Маньчжурияны босхолоһунга сылдыбыт. Японияны утары сэригэ Забайкальскай фронт 207 артиллерийскай пулеметнай батальонугар автоматчик, пулеметчик эбит. Хайлар бөбөргөтүүлээх оройуонун штурмалааһын кыттылааҕа. Сэриини Желтай муора бизэрэгэр Порт Дальний куоракка түмүктээн дойдутугар 1946 сыл ыам ыйыгар кэлбитэ. "Японияны кыайы иһин", "Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмигэр килбиэннээх үлэтин иһин", "Кыайы" 20, 30, 50 сс. мэтээллэрдээх.

Хос эбэм Васильева Христина Михайловна (Собуот Кирстиин)

Васильева Христина Михайловна.

1919 с. II Хаңалас нэһилиэгэр төрөөбүтэ, ликбезка үөрэнэн ааҕар-суруйар буолбута. Эрдэ тулаайах хаалан кыратыттан үлэҕэ эриллэбитэ. 1931 сылтан биригэдьири көмөлөһөөччүтүнэн үлэлээбит. Сэри түөрт сылын тухары сүөһү ферматыгар биригэдьиридээбит. 1945 сылтан үт астыыр собуокка бастаан ис-тас үлэһитинэн, кэлин өр сылларга маастарынан үлэлээбитэ. 1952 сыллаахха Ньурбаҕа 3 ыйдаах кууруска үөрэнэн ветеринар идэтин баһылаан, 30-тан тахса сыл таһаарылаахтык үлэлээбитэ. "Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмигэр килбиэннээх үлэтин иһин", "Ленин төрөөбүтэ 100 с.", "Колхознай тутул ветерана", "Үлэ ветерана" мэтээллэрдээх. Саха АССР Верховнай Сэбизиттэн грамоталаах.

Иккис хос эбэм Николаева Мария Осиповна 1907 сыллаахха Хорула Лохугуруугар төрөөбүтэ. "Сана күөс" холкуос чилиэнэ. Хонуу, сүөһү көрүүтүн араас үлэригэр сылдыбыт. Сэри кэмигэр эр дьону солбууан тизийэр-таһар үлэҕэ, сайын окко үлэлээбит. Сэри кэнниттэн "Киров" аатынан холкуоска арыһытынан үлэлээбит. 1952 сылтан Мархаҕа бэкээринэҕэ биэнсийэҕэ тахсар диэри үлэлээбитэ. "Аҕа дойду Улуу сэриитин кэмигэр килбиэннээх үлэтин иһин", "Кооперация туйгуна", "Колхознай тутул бэтэрээнэ", "Үлэ бэтэрээнэ" мэтээллэрдээх.

Итини тэнгэ кыргыс толоонугар дойдуларыгар эргилибэккэ

Николаева Мария Осиповна.

сырдык тыһаанара быстыбыта таайдарым Матвеев Трофим Федорович, Иванов Гаврил Николаевич.

Таркаайы нэһилиэгиттэн Аҕа дойдуну көмүскүү сэригэ 140 биир дойдулаахпыт ынгырыллан барбытырыттан арбаа уонна илин фронттарга кыргыс хонуутугар 92 биһиги нэһилик бастын дьонун көмүс унуохтара хаалбыт. Сэри содулун ангардас биһиги нэһилик холбуругар да көрөбүт. Өс-көтүн 1939 сыллаах биэрэпис түмүгүнэн нэһиликкэ 1550 киһи олохтот эбит буоллаҕына, 1995 сыл сағаланытыгар нэһилик хаһаайыстыбаннай кинигэтинэн 1327 киһи олохтор. Бу мантан да көстөр Улуу сэри содулларын 50 сыллар усталарыгар нэһилик кыайан оһорумматаҕа.

Сэри буола турар уоттаах күннэригэр кыайы туһа диэн үлэлээн-олорон ааспыт дьоммунан киэн туттабын, ахтар-саныыр дьоммутугар эһэлэригэр, эбэлэригэр - эһиги сэри, үлэ фронттарыгар бу биһиги сиэннэргит, хос сиэннэргит ыраас халлааннаах дьоллоох оҕо сааспыт туһугар өлөрү-тиллэри аахсыбакка дьулуһан туран бизэрбит сыра-быт-сылбагыт иһин сүһүөхтээх бэйэбит сүүрүүнэн туран махтана-быт уонна ис сүрэхтэн тахсар хос сиэннэргит тиспит хоһооннорун аныыбыт.

Сэри... хаан... сүтүү...

*Кыайы-хотуу
Ардыгар үөрүү-көтүү,
Ол эрэн үксүн хомойуу
Халыйан кэлэр харах уута.
Элбэх ыччат бэйэтин*

бизэрбитэ,

*Элбэх тыһынын быстыта.
Ким эрэ дойдутун туһугар
Киз тутта охтубута,
Бизэрбитэ олобун бүтүүн
Кэнчээри кэскилгэ.
Киз туттабыт олуһун бары
Хорсун хоодуот эһэлэригэр
Сүгүрүүбит, махтанабыт
Өлбөөдүйбэт сырдык*

кэриэскитигэр...

Шура Николаева,
Ньурбатаағы техлицей 11
кылааһын үөрэнээччитэ, 2010 с.

*Сколько душ потеряно,
Сколько судеб сломано,
Сколько сирот оставлено,
Сколько земли разграблено,
Сколько жизней искалечено,
Сколько слез пролито
На этой проклятой войне.
Люди, проснитесь!*

Опомнитесь!

*Не надо войны!
Хватит смертей отцов и
детей,
Хватит стона и слез матерей.
Люди! Все вместе, сообща
Сотворите мир на земле.
Мир, где нет войны
Мир, где чисто и светло
Мир, где парус и покой.*

Наташа ПЕТРОВА,
Н.Л. Алексеева аатынан
өрөспүүбүлүкэтээҕи тех.лицей 11
кылааһын үөрэнээччитэ, 2010 с.

*Сэксэбит бытыктаах,
Кыырыктыыбыт баттахтаах
Эһэм оҕоньор барахсан
Үйэ кэмим кыайбат
Усталаах олобун тухары
Сүктэрилиннэҕэ санныгар
Олох араас охсуута,
Олох баһаам мөккүөрэ.
Көрсүбүтүн олохтор
Эһин бэрдэ моһоллору.
Ааспытын уоттаах сэриини,
Охсуһууну көңүл олох иһин,
Уһансыбытын сиргэ эйһин,
Баҕарбытын дьолу дьонгор,
Аҕалытын саргылаах олобу,
Тизэрдибитин сиэннэргэр
Ыраас күннээх халлааны,
Бэлэтээбитин биһиэхэ
Дьоллоох оҕо сааһы.
Үөрэппитин олох мындырыгар,
Миньыгэстик мичийэ
Сыллаабытын сүүспүттэн.
Умнубаптын эйһин,
Саныыбын өрүүтүн,
Ингэриммитим сүрэхпэр
Эн сырдык мөссүөҥүн.*

Маша ПЕТРОВА,
Марха орто оскуолатын
колледжнай 11 кылааһын
үөрэнээччитэ, 2010 с.

Аныгы кэм ыччата төһө да дуораана ааспытын иһин сэри кэмнээҕи олобу, хайдахтаах сиэртибэнэн Улуу Кыайы уһа-ныллыгытын сыаналыах тустаахпыт. Ол эбэтэр ааспыт олобун исторياتын, өбүгэтин үгэһин билбэт көлүнэ инникитэ суох, кэскилэ кэргэйи буоларын умнуооххайын.

Люда ПЕТРОВА,
А.Н. Чусовской аатынан
Ньурбатаағы тех. лицей 6 "б"
кылааһын үөрэнээччитэ.

Инникигэ эрэмлээх колледж

Биһиги Ньурбабыт өрөспүүбүлүкэбэ биир улахан улуус ахсааньгар киирэр. Сирэ-дойдута киэн уорабайдаах, кэпсээнгэ киирбит улуу күөллэрдээх, киэнналы сыйылардаах, ортогунан Бүтэй Бүлүү доллоһута устар.

Бу үтө дойдубутугар 60-сыллартан сафалаан алмаас таас хостонор сирдэрэ булуллубуттара. Инньэ гынан Ньурба улахан уларыйы тахсыбыта: Москваттан, Ленинградтан, Украинаттан биһигэ элбэх ахсааннаах геологтар уонна авиатордар кэлбиттэрэ. Амакинскэй экспедиция, 192-с авиоподразделение диэн улахан тэрлэлтэр баар буолбуттара.

Ньурба бөһүөлөгэ нэһилиэнньэтин ахсаана элбээбитэ, ПМК-612, авиапорка РСУ, "Межколхозстрой" диэн тутуу тэрлэлтэрэ аһыллыбыттар, "Накыын" ГОК үлэтин сафалаабыта. Олохтоох тулааччыларбыт Амакинка уонна порт үлэһиттэригэр анаан ситэри хааччылыылаах дьээлэри сафалаабыттар. Ол да буоллар сүрүн испэсэлиистэр: каменщиктар, бетонщиктар, шпукатурдар, сантехниктар, электриктар, горняктар, тутуу прорабтар, шахта үлэһиттэрэ наада этилэр. Улууска ити испэсэлиистэри бэлэмниир үөрэх тэрлэлтэ баар буолара булгуччулаах буолбута.

1998 сыллаахха бастакы "Электроснабжение" диэн СГУ филиала аһыллыбыта. 21 устудуон ыһыллыбыта, үксүлэрэ Бүлүү энэригэр, орто анал үөрэхтээх этилэр, ол иһин курстара үс сыллаах этэ. Спецдисциплиинэни СГУ преподавателлэрэ аафалара.

Саха өрөспүүбүлүкэтин бастакы Бэрэсидьиэнэ М.Е. Николаев ыйаабынан от ыйыгар 2000 сыллаахха Ньурба СГУ филиала аһыллыбыта. Дириэктэринэн СӨ үөрэбириитин үтөөлөөх үлэһитэ, ураты салайар талааннаах С.Н. Федорова, солбуйааччытынан өрөспүүбүлүкэ үөрэбириитин туйгуна, уһулучу үрдүк категориялаах математик Н.А.Тобонова буолбута. Саҥа үөрэх кыһата 7 идэбэ устудуоннарга суолу аспыта: "Прикладная математика", "Транспортное строительство - автомобильные дороги и аэродромы", "Электроснабжение", "Теплозащита и вентиляция", "Городское строительство и хозяйство", "Промышленное и гражданское строительство", "Технология деревообработки". 2005 сылга бу филиалбыт СПО "Нюрбинский колледж" буолбута. Дириэктэринэн үрдүк техникскэй үөрэхтээх СӨ үөрэбириитин туйгуна, РФ профессиональнай үөрэхтээһинин Бочуоттаах үлэһитэ, "Учитель 21 века" А.Ю. Федоров анаммыта.

Колледж хайа аһыллыбыттан СВФУ-ну кытары ыкса сибээстээх үлэһит. Устудуоннары үөрэтии барыта научнай төрүккэ олобулар. Ол курдук преподавателлэр техникскэй наука доктора Д.Е.Афанасьев, техникскэй наука кандидата А.Т.Копылов ТОРАТ, СЭЗС устудуоннарыгар лекция эрэ аафар буолбатахтар,

өссө лабораторнай үлэһити эмиэ ытталлар. Техникскэй наука кандидаттара В.С.Марков, Г.П.Довиденко устудуоннарга "Сир баайын хостоонун технологията" диссипилинэни, оттон "Федеральной суоллары тутуу" туһунан техникскэй наука кандидаттара В.П.Друзьянова, О.П.Семенова аахпыттара.

2014 сылга киирэн баран колледжыт аата уларыйан ГБПОУ РС (Я) "Нюрбинский колледж" буолбута. Барыта 186 устудуон үөрэнэр. Үксүлэрэ Ньурба улууттан, Бүлүү энэригэр, ону таһынан Кэбээйиттэн, Мэнгэ-Хаҥаластан, Булуң оройуонуттан кэлбиттэр эмиэ бааллар. Кинилэри 15 үрдүк уонна орто анал инженернай-педагогическай үөрэхтээх преподаватель уонна маастар 10 идэбэ туһаайан үөрэтэллэр. Дириэктэр А.Ю. Федоров бүддьүөккэ олобуран үөрэтии таһынан, 33 идэбэ лицензия ыла сытарын бэлиэтиир тобоостуох буолуо. Маны таһынан биһиги колледжыт суоппар идэтин бары көрүнэр, уу оночотун ытыгыга быраабы ылыгыга көңүлү ылан олоор.

Уһууааччыларбыт састааба күүстээх: дириэктэри солбуйааччылар Л.А.Васильева Арасыйыа үөрэбириитин Бочуоттаах үлэһитэ, С.М.Миронова "Учитель 21 века" МО ИПКРО үрүн көмүс бэлиэ хаһаайына; Р.Б.Ксенофонтов Арасыйыа үөрэбириитин туйгуна; Саха сирин Бочуоттаах тулааччыта И.А.Алексеев; өрөспүүбүлүкэ профессиональнай үөрэхтээһинин туйгуннара Р.Н.Алексеева, А.А.Васильев, М.А.Иннокентьева, С.М.Миронова, Л.А.Васильева, Р.Б.Ксенофонтов; Саха сиригэр ыччат политикатын туйгуна С.М.Миронова; Саха сирин бэрэсидьиэнин Гранын хаһаайына Л.А.Васильева, общезитие итээччитэ Арасыйыа үөрэбириитэ грамоталаах М.А.Иванова. Маны таһынан эдэр ыччаты кытта үлэһити сылдыар дьоммут общезитие, сибээсдээх Н.А.Афанасьев, дьурууһуннай итээччилэр Н.И.Гуринова, Г.Е.Игнатьева, Л.И.Васильева ыраахтан сылдыар устудуоннарга ийэли эйэбэ, истин сыйыаннаахтар. Бу дьонун ситиһилэрдээх дьону кытта тэнгэ эдэр испэсэлиистэрбит И.И.Семенов, А.А.Яковлев, А.Н.Егорова, Р.П.Васильева, А.Н.Нурматов алтыһан үлэһиттэр, эдэрдии эрчимнэрин ыччаты кытта үлэбэ аныгылар.

Устудуоннар туох баар улуус иһигэр ытыгылар араас култуурунай көрүүлэргэ кытталлар. Биһигэ уолаттар уонна уһууааччылар тус-туһунан хордарын иитэр үлэбэ салайааччы Л.В.Васильева дьарыктыыр. Вокал куруһуогар сылдыар уолаттар уонна кыргыттар улууска да, өрөспүүбүлүкэбэ да ситиһилэрдээхтэр. "В семье единой" диэн 2013 с. өрөспүүбүлүкэтээби фестивалыга С.Иванов лауреат үрдүк аатын ыбыта.

Биһиги устудуоннарбыт, бэйэлэрин таһымнарын үрдэтээри НПК-ба көхтөөхтүк кытталлар уонна улахан ситиһилээнэллэр: СӨ Бэрэсидьиэнэ гранын Е.С.Федорова - СЭЗС-06, С.И.Кондратьев - М ЭОГС - 11, президент "Именной стипендиятын" Л.Г.Струков, М.И.Харитонов ылыбыттар. Оттон Н.Е.Иванов - МНЭЭПГЗ - 05, П.М.Охлопкова, Е.С.Федорова - СЭЗС-06, 07, Д.В.Софронов - МНЭЭПГЗ-06, Г.Павлов -ТОРАТ-07, И.Г.Михайлов - СЭЗС-09, В.В.Николаев - СЭЗС-07, О.М.Степанова, Е.В.Кононова - СЭЗС-08 бүтүн Арасыйыага НПК-ба кыттан биристээх миэстэлэри ылыбыттар.

Уһууааччыларбыт да устудуоннартан хаалсыбаттар. Кинилэр өрөспүүбүлүкэ таһымнаах буолар НПК-ба өрүүтүн кытталлар. Ол курдук Р.Б.Ксенофонтов, М.А.Иннокентьева, С.Е.Мачанов, А.Н.Егорова дакылааттара 4 номинацияга биһирэбил дипломуна бэлиэтииттэрэ. Преподаватель Л.А.Копырина Новосибирскэй университеттэргэ аахпыт дакылаата ректор грамотатынан бэлиэтииттэ. Дириэктэри научнай үлэбэ солбуйааччы С.М.Миронова "Боотуру иити" диэн үлэбэ Саха сирин Бырабытыалыстыбатын Гранын ылыбыта. Маны таһынан икки уһууааччы М.Г.Угайева, С.М.Миронова Чебоксары куоракка буолбут "Образовательный потенциал" диэн ааттаах Норуоттар икки ардыларынаагы үөрэбириити улахан дьаарыктыгар научнай далааһыннаах үлэлэрэ сборникка уонна Интернет-ресурска киирбиттэрэ.

Устудуоннарбыт лекцияларга, семинардага ылыты билиилэрин-көрүүлэрин түмүгэ практика буолар. Бу практикалары үрдүк категориялаах преподаватель Р.Г.Федоров, маастарлар С.Е.Мачанов, В.Г.Николаев, М.Н.Ильин, А.А.Яковлев, Н.А.Николаев салайаллар. Маастардар устудуоннары Айхалга, Мириинэйгэ, Накыынга практикаларын, олоор сирдэрин быһаараллар, практика хайаан да төлөбүрдээх буоларын ситиһиллэр. Устудуоннарбыт практикаларын Айхалга, Мириинэйгэ, Накыынга бардахтарына ордук ситиһилээнэллэр: хамнас аахсаллар, өссө иккис үлэ идэтин ылыахтарын сөп. Ол курдук, "Проходчик", "Подземный горнорабочий", "Стропальщик", "Машинист насосных установок", "Машинист конвейера", "Машинист буровых установок" идэлэр.

Маастардар производственной практика салайааччылары буолалларын быһытынан үөрэх таһынаагы куруһуоктарга устудуоннары уанарга, сваркалыырга, олбуор, дьэе таһын киэргэтии дизайныгар үөрэтэллэр. Ол курдук туох баар колледж өрөмүөнэ барыта маастардар көмөлөрүнэн барар. Бу манна ааннары, дьэе үрдүн, остуоллары, олопостору оноруу, ону таһынан дьэе

биир, бэргэбэ уурау подставка, кыһыллан киэргэтиллибит налчиктар у.о.а. атыгыга хамаатык бараллар.

Бу кэмгэ устудуоннарбыт хас да сиргэ практикаба бара сыталлар: Удачнайдаагы ГОК-ка - 14, Удачинское управление шахтостроя - 8, Кировскэй чоу хостуур разрезка - 5, "Бүлүүваторга" - 13, порка - 2.

Дьэе-уот туһунан этэр буолаха, ити биһигэ ыраахан боппуруос. Урут хас да сыллаабыта Ньурба 2 №-дээх оскуолатын, суулаары турар туруктаах дьэе биһиги эр дьоннорут (кинилэр баар буоланнар) эмиэ күүскэ дьэе туһунан туран үлэлээн, үөрэнэр усулбууяны тэрийбиттэрэ. Билигин үөрэнэр корпуспут урукта быткомбинат эргэ дьэебэ. Күүстээх анаардарбыт (дириэктэр, преподавателлэр, маастардар, төхүлэһиттэр - барыта 16 киһи, ону таһынан үрдүкү курс устудуоннара) акылаатын уларытан, истиэнэлэрин көннөртөөн, хара буюр бөбө кутан, линолеум тэлгэтэн, иһин-таһын обшивкалаан үчүгэй көрүңү биэрбиттэрэ, ис өттө барыта саҥа стендэлэринэн ситэриллибитэ.

Билигин кэмгэ биһиги 32 устудуон олоор тотору хааччылыылаах уопсай дьэебэ, гараж, мастарыккай үлэһиттэр. Маны таһынан суоппардары бэлэмниир "Устройство автомобиля", "ПДД", туспа сварочнай, тракторование, психолог, музыка, фельдшер кабинеттара, икки компьютернай кылаас бааллар. Колледж балансыгар элбэх техника көрүңэ баар: "ПАЗ" автобус, КАМАЗ, "Беларусь", "Вейтуо" трактор, ГАЗ-66, "Ямаха" лодка мотордара, "Крым", Вахтовка, Жигули, иномарка массыналар, "Минск" мотоцикл, "Буран", токарнай станок, сварка аппарата, окко үлэһиттэригэр анаан скоростной косилка, от муньар массына, 2 пресс-подборщик бааллар.

Биһиги устудуоннарбыт спорка эмиэ үрдүк көрдөрүүлээхтэр. Бу кэмгэ икки сылга колледж устудуоннарын волейболга хамаандата икки төгүл үрдүк уонна орто анал үөрэх кыһаларын ортогун чемпион үрдүк аатын сүгэ сылдыра саамай чулуу ситиһиитинэн буолар. Бу манна физкультура преподавателлэрэ И.Д.Гаврильев, И.И.Семенов дьонун ситиһиллэрэ буолар. Устудуоннарбыт мас тардыһытынан сөбүлээн дьарыктаналлар. Ол курдук, өрөспүүбүлүкэтээби масрестлинг күрэхтэһиитигэр Уйгулаана Павлова 74 киһилэбэ 2-с, Евграф Иванов - 4-с, Д.Бараханов 4-с миэстэлэммиттэрэ.

Колледжка салайар, үөрэтэр үлэһиттэртэн ураты атын дьаһайар үлэлээх дьонноруо суох хайдах да сатампытыт буолуо. Ол курдук, аафар-суоттуур идэлээх, үрдүк экономикайскэй үөрэхтээх бухгалтер Р.Н.Алексеева, кини көмөлөһөөччүтэ биһиги колледж-

пытыгар бухгалтер идэтин туйгундук бүтэрбит Е.Е.Иннокентьев; туох баар кэлэр-барар докумуону көрөр-истэр, кадр отдела дуоһунастаах информатика учуутала А.Г.Александрова, ардыгар тракторист да буолан ылар, хаһаайыстыбаннай чааска дириэктэри солбуйааччы Г.Н.Герасимов, суоппар Г.Г.Васильев кини куоратпытыгар устудуоннары күрэхтэһиигэ, Удачнай, Мириинэй, Айхал, Накыын хайысхатыгар практикаба илдьи кини эбээһинэбэ.

Биһиги вахтердарбыт эмиэ ураты талааннаах дьоннорут: М.С.Кылыярова дьуруурунайдыыр кэмгэр дьикти дорбоонноох хоһоонор тахсытыт буолуохтаахтар; М.И.Прокопьева Ньурба куорат бочуоттаах олохтоо, ырыа куттаах, "Дабайа" ансамбыл кыттылааба, В.М.Егорова уран тарбахтаах буолан араас саптан тугу-тугу баайбатай, са-таабатабай. Колледжыт буфеттэргэ миин, иккис бүлүүдэ, араас бурдук аһылык көрүңнэрэ өрүүтүн бааллар. Маны барытын иилиир-сафалыыр наһаа миннигэс, тотоуй аһылыктаах Л.Н.Ровенская. Устудуоннарбыт до-руобуйаларын көрө-истэ сылдыар, элбэхтик сүбэ-ама буолар кийибит - биһиги фельдшербыт П.В.Ильина.

Колледжыт аһыллыбыта 15 сыл буолла. Туох баар профессиональнай орто үөрэх кыһатын ирдэбилигэр эпипиэттэр курдук-пут: үрдүк таһымнаах уһууааччы элбэх, идэлэринэн көрөн эпипиэттэр кабинеттар бааллар, техника чааһынан эмиэ үчүгэйбит. Киэн туттубут устудуоннар буолаллар: 32 устудуон "туйгундук" бүтэрбитэ. Билигин кэмгэ 9 оҕо наар "бизэскэ", 56 устудуон "4-5" сыанаба семестрдарын түмүктээбиттэрэ.

Түгэниэн туһунан биһиги колледжыт (филиалтан сафалаан) атабар турарыгар турууластыт, өйөөбүт дьоннорутун саһырытыт хайаан да наадалаа: А.Т.Копылов, Р.Г.Дмитриев, бастакы дириэктэрдэр С.Н.Федорова, Н.А.Тобонова, А.А.Петрова, биһигэ үлэлээн ааспыт буфетчица А.Архипова, уһууааччылар И.Н.Иванова, С.Ю.Чурустаева, И.Д.Гаврильев, Д.В.Алексеев, Н.М.Семенова, журналист Айола Николаева у.о.а.

Устудуоннарбыт практикаларын баралларыгар көмөлөспүт ВЭС дириэктэрэ Ю.Н.Васильева, "Бүлүүватор" ААО дириэктэрэ С.В.Никифоровка, "Сахатранснефтегаз" инженердара Н.Н.Крылова, А.Р.Жирковка, "Бүлүүватор" ААО Ньурба куораттаагы филиалын салайааччыта Д.Н.Сейлова, Ньурбатаагы кылабынай мелиоратор В.Н.Чымырова, уу ресурсаларын инженера Н.В.Капустинна махталбыт улахан.

Бу сыллар тухары элбэхтик саҥа куорпус тутуутун күүскэ туруорсан кэллибит. Онон инникигэ эрэлбит улахан.

М.А.АЛЕКСЕЕВА,
библиотекар.

Бу кинигэ алын кылаас оҕото аафарыгар анаан улахан букуба-лаах, дьэрэкээн, чабылхай ойуулаах. Тулалыыр эйгэ, кыыл-сүөл нөҥүө суруйааччы кырачаан аафаччыны үтөттөн мөкүнү араарарга, дьонго сайаба, амарах санаалаах буоларга үөрэтэр.

"Чуораанчык" сурунаал библиотэикэтэ" диэн саҥа сериянан икки тыһынан "Эрбэксэ-сэрбэксэ" уонна "Забавы" алын кылаас оскуола оҕолоругар соруудахтар, ооньбулар, таайбараннар кинигэтэ күн сирин көрдө. Бу кинигэ биир өттө сахалыы, тизэр туттаха - нууччалыы. Араас таайбараннар, сэргэх ооньбулар, сонун соруудахтар бааллар. "Билии аартыгынан" умсугутуулаах остуол ооньбуута оҕолор иллэн кэмнэрин туһалаахтык атааралларыгар көмөлөһү. Манна кыргыттар куула кырыан тангынарбахтара,

дофотторун кытта остуол ооньбуутун тэлгэтэн, кубигы бырабан, түспүт сыппаранан хардылаан билилэрин тургутуох-

- Литература сыла -

Лев Толстой "Оболорго" кинигэтэ табыста

Россияба Литература сылын чэрчитинэн нуучча улуу суруйааччыта Лев Толстой "Оболорго" диэн остуоруйалардаах, үгэлэрдээх, кэпсээннэрдээх кинигэтэ "Бичик" кыһаба табыста.

тара. Оболор Сахабыт сирин дьиктилэрин таайыахтара, билилэрин хангатарга ооньбу таарыа араас сорууда толоро үөрэниэхтэрэ.

Кырачааннарда "Аах! ооньбу! иһит!" диэн ыгырылаах, CD диискэлээх "Хамсыыр харамай" интерактивнай кинигэ табыста. Манна таайбараннар, тургуттар киирдилэр. Сахабыт сирин хамсыыр харамайдарыгар олобуран, оболор баа кыһын ханна кыстырын, тинг уйтын

ханна туттарын, ханнык чыычаахтар кыстыгыларын, хайата собуруу көтөрүн о.д.а. билиэхтэрэ, соруудахтары толоро үөрэниэхтэрэ.

Оскуолаба киирэгэ бэлэмнэнэр оболор дорбоону арааран истэр, тыллара ырытар, сааһылыыр, толкуйдуур, аафар, суруйар дьобурдарын сайыннарарга Екатерина Крылова "Дорбооннуун добордоһон" диэн улахан кээмэй-дээх дьарыктыыр тэтэрээтэ табыста. Оҕону аан бастаан аафарга,

суруйарга үөрэтэргэ бу элбэх ойуулаах тэтэрээт төрөппүттэргэ көмө матырыяал буолуо.

"Оскуолаба бэлэмнэнэбит" сериянан Раиса Андреева, Анна Иванова "Оһуор ойуута" диэн үлэ тэтэрээтэ оҕо саха мындыр оһуордарын билэ, ойуулаан илиитин эрчийэ үөрэнэригэр көмө быһытынан хос табыста. Оҕо уруучуканы тутан суруйа үөрэниэ, соруудахтары толорон билиитин тургутуо.

Марианна ТЫРТЫКОВА.

- Үөрэжирии -

Кыайы кубога – Ньурба оҕолоругар

Ньурбатаабы Эбии үөрэхтээннин киинэ сылын ахсын оҕолор уус-уран онгоһуктарын быыстапканын 1990-с сыллартан тэрийэн ыытар. Балаһыанна быһытынан быыстапка элбэх хайысхалаах. Бу сыллар тухары араас таһымнаах учууталлары, оҕолору кытта алтынан үлэлээн кэлибит.

Быыстапканы тэрийээччи испэсэлистер миэстэлэриттэн халбаннаабакка өр үлэлээбит уопуттаах педагогтар буолаллар. Урукку уонна билингни көлүнэ үлэлэрин тэнгэнэн көрөр, ырытар, сүбэлиир таһымнаахтар. Инники сылларга быыстапка икки сылга биридэ буолара, аҕыйах сылтан бэттэх сылын аайы ытыллар.

Быыстапка сүрүн сыала-соруга: кэрэ эйгэтигэр иитии уонна талааннаах, дьобурдаах оҕону өйөөһүн буолар. Ол курдук бэтэрээ сыллары холобурдуур буоллахха: 2012 снл Хатыы оскуолатын үөрэнээччилэрэ Иванов Арсен (10 кыл.) республиканскай быыстапкага индивидуальной зачет кыайыылааҕа буолбута, Жондорев Андрей (11 кыл.) Москвага быыстапкага ынгырыллан кыттыбыта. Ити ситиһиилэринэн оҕолор иккиэн Россия Президенин бириэмийэтин лауреаттара буолбуттара, салайааччылар Иванов Николай Михайлович. Ааспыт сайын 4 оҕо Ростовскай уобаласка ытыллыбыт улахан фестивалга баран ситиһиилээнэн кэлбиттэрэ: Хатыыттан Вася (10 кыл.) уонна Данил (8 кыл.) Даниловтар, салайааччы Иванов Николай Михайлович, Өгөлдөттөн Иванова Христина (10 кыл.), салайааччы Христина Светлана Николаевна, Убайаан оскуолатыттан Григорьев Максим (8 кыл.) салайааччы Давыдов Аммос Прокопьевич. Быйыл Хатыы оскуолатын 11 кылаһын үөрэнээччилэрэ Данилов Вася быыстапкага ситиһиилэрин иһин "Кэскил" өрөспүүбүлүкэтээҕи оҕо сайдыытын кииниттэн анал ынгыры туган өрөспүүбүлүкэтээҕи Бэрэсидьиэнин Ороһоопотообу елкатыгар сылдыар чизэ-кэ тиксикитэ.

Быыстапканы күрэхтэһии эрэ курдук саныыр тутаа өйдөбүл. Сыл ахсын тэриллэр быыстапкага оҕо - учуутал - төрөппүт - оскуола диин ситимнээх үлэни миэстэтигэр сөпкө өйдөөн тэрийдэххэ үлэ түмүгэ көстүөхтээх. Төрөппүт уонна оскуола интэриэһэ, болбомото, өйөбүлэ улахан суолталаах. Оччоҕо эрэ оҕо иитиитигэр өйдөһүү, өйөһүү баар буолар. Учуутал иили айар дьарыгын көмөтүнэн оҕо норуот културуатын, искусствотын, исторياتын өйдүүргэ, сыаналыырга үөрэтэр уонна интэриэс. Сизэр-майгы өттүнэн туруктаах буоларга, инникитин тус олоҕор туһанарыгар уһу-

йар. Ону таһынан ылсыбыт үлэтин дьаныһан туран бүтэрэр оҕо тулуурдаах буолар. Ити барыта күн аайы сыраллаах үлэттэн, эрчиһииттэн тахсара саарбаҕа суох...

Быыстапка таһыма урдүүрүгэр, сөптөөх ирдэбили тугуһарга дьүүлүүр сүбэ үлэтэ элбэҕи быһаарар. Биһиэхэ куруук сүбэлэр, көмөлөөр дьоннордоохпут. Түгэнинэн туһанан, Ньурбатаабы искусство оскуолатыгар (дирижктэр Евсеева Елизавета Романовна), преподавателлэргэ Олесова Саргылана Николаевна, Ильина Зинаида Егоровна, Егорова Алиса Васильевна, Михайлова Марианна Алексеевна, Васильева Нюргуяна Николаевна уонна Убайаан оскуолатын учууталыгар Додохова Людмила Иннокентьевна, "Ромашка" детсад педагогар Тихонова Ирина Егоровна уонна Ньурбатаабы музей кэлэктибигэр (дирижктэр Борисов Борис Борисович), "Юнион" ДДЦ (дирижктэр Андреева Лена Васильевна) быыстапка ытыллыыгар күүс-көмө, өйөбүл буолалларыгар махталбытын биллэрэбит.

Дьүүлүүр сүбэ сылын ахсын дьону сөхтөрөр, дириг ис хоһоонноох ураты үлэлэрдээх Хатыы оскуолатын оҕолорун үлэлэрин бэлиэтиир. Манна кэргэнни энтузиаст учууталлар Николай Михайлович уонна Мария Дорофеевна ис дуһаларыттан оҕолор тустарыгар кыһаллан үлэтиллэрэ көстөр. Ону таһынан оҕолор салайааччыларынаан араас таһымнаах тэрээниннэргэ кыттан саха норуотун үгэһин күскүс пропагандалыыллар. Иис, быысыпка көрүнгэр Өгөлдө, Ньурба 2 №-дээх оскуола, Искусство оскуола ситимнээхтик дьарыктаналлар. Кыл үлэбэ Күндээдэ уонна Маалыкай үлэлиир. Гильоширование Ньурба 1 №-дээх оскуола, ковротааһы уонна бааһыыга Маалыкайдар утумнаахтык

дьарыктаналлар. Батикка Убайаан, Чуукаар оскуолаһара ылсан үлэлиэхтэрэ уонна инники ситиһиилэрин сөргүтүүхтэрэ диин эрэннэҕи баҕарыллар. Муос онгоһук көрүнгэр ЦДНТТ-га Васильев Иван Иванович уонна Хорула оскуолатыгар Павлов Айсен Андреевич, оҕуруо уонна тирииттэн үлэ көрүнгэр Ньурба 1 №-дээх оскуолатыгар Андреева Марина Руслановна диин эдэр учууталлар кэлбиттэрэ киһини үөрдэр.

Быыстапка кыттыгы туспа ирдэбиллээх буолар. Ол иһин онно үөрэтэ таарыйа оскуола иннинээҕи саастаах оҕолорго боруобалаан Ньурба куорат иһигэр быыстапка тэрийбиппит. Туга дэтсадтара эмиэ кыттыахтары баралларын биллэрбиттэрэ. Онон дэтсад оҕолоругар анаан эмиэ туспа тэрийэбит.

"Радуга Севера" диин ааттанар оҕолор быыстапкаһара быйыл өрөспүүбүлүкэбэ 31 төгүлүн ытылыһына. Бастын үлэлэр оройуонтан сүүмэрдэнэн кулун тутар 23-24 күннэригэр Дьокуускайга Оҕо дьарыаһыгар кыттыыны ыллылар. Быыстапка кэмигэр Эбии үөрэхтэһиин педагогтара Данилова Р.В., Герасимова М.В., Өгөлдөттөн технология учуутала Никитина С.Н., ЦДНТТ педагога Васильев И.И., Хатыы оскуолатын оҕолору Иванов Арсен уонна Алексеев Федор бары бири киһи курдук сомоһолоһон экспозицияларын уонна бырайыактары туруулаһан көмүскээн дьоннаахтык үлэлээтилэр. Дьүүлүүр сүбэни норуот маастара, Арасыйыа худуоһунньуктары Союһун чилиэнэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин културуатын үтүөлээх үлэһитэ А.Н. Зверева салайда. Республиканскай быыстапкага уопсайа 700-чэкэ үлэ турбуттан биһиги оҕолорбут үлэлэрэ дьүүлүүр сүбэ уонна көрөөччүлэр болбомтолорун ылан үрдүк сыанабылы ыллылар. Ол курдук биһиги

улуустан 9 оскуола, 3 Эбии үөрэхтэһиин тэрилтэлэрин үлэлэрэ талыллан 19 араас хайысханан турдулар. Былырын Ньурба оройуона өрөспүүбүлүкэбэ 2 миэстэ эбит буоллаһына, быйыл 1 миэстэ ылан үөрүүбүт үксээтэ.

Ситиһиилээх оҕолорбут бу бааллар. Маһынан кыһан онгоһукка: Данилов Данил 9 кылаас, Хатыы, "Утарар Боотур уонна Йульги Хоһуун" үлэтэ - 3 миэстэ, салайааччы Иванов Н.М.

Муос онгоһукка: Егоров Павел, 7 кылаас ЦДНТТ, "Тиин Бэргэн" үлэтэ - 1 миэстэ, салайааччы Васильев И.И.

Кузнечное дело (тимиринэн уһаары): Алексеев Федор, 11 кылаас, Хатыы, "Сэри алдыархайа" үлэтэ - 1 миэстэ, салайааччы Иванов Н.М.

Анисимов Денис, 10 кылаас, Хатыы, "Кыайы баһаһа" үлэтэ - 2 миэстэ, салайааччы Иванов Н.М. Кылтан үлэбэ: Зедгендеева Аня 10 кылаас, Күндээдэ, "Харысхал" панно - 2 миэстэ, салайааччы Кириллина М.Н.

Тимофеева Диана, 11 кылаас, Маалыкай, "Сэлэппэ" үлэтэ - 3 миэстэ, салайааччы Спиридонова З.И.

Өстүкүлэбэ уруһуйдаһын: Федорова Антонина, 5 кылаас, Хорула, "Оһуохай" үлэтэ бочуотунай грамотанан бэлиэтэннэ, салайааччы Сульгимжамсоева Л.С.

Оҕуруо көрүнгэр: Татаринова Алена, Семенова Нина, Чымырова Ангелина, 8 кылаас, Ньурба 1 №-дээх оскуола "Сарыада" диин үлэлэрэ бочуотунай грамотанан бэлиэтэннэ, салайааччы Андреева М.Р.

Быысапка: "Илии кээмэйэ" коллективнай үлэ, Искусство оскуола, бочуотунай грамотанан бэлиэтэннэ, салайааччы Егорова А.В.

Гильоширование: Угапьева Ыйчаана, 10 кылаас, Ньурба 1 №-дээх оскуола, "Нежность" оҕо

былааччыһата - 3 миэстэ, салайааччы Степанова Т.В.

Ковроткааһы: Николаева Лена, 9 кылаас, Маалыкай, "Көһүлгэ көччүйүү" үлэтэ - 2 миэстэ, салайааччы Васильева Н.Т.

Тириинэн үлэ көрүнгэр (интарсия): Чымырова Ангелина, 8 кылаас, Ньурба 1 №-дээх оскуола, "Молодежный комплект" үлэтэ бочуотунай грамотанан бэлиэтэннэ, салайааччы Андреева М.Р.

Саха сирин куукулалара хайысхаһа: Находкин Дьулустан, 3 кылаас, Ньурба 1 №-дээх оскуола, "Ойор тэбэр оҕо саас" үлэтэ - 3 миэстэ, салайааччы Николаева Э.Э.

Кыайы 70 сылыгар аналлаах сувенир көрүнгэр: Данилов Василий, 11 кылаас, Хатыы, "Эргилли. Күөргэй ырыата" диин үлэтэ 2 миэстэ, салайааччы Иванов Н.М.

Дмитриев Коля, 5 кылаас, НТЛ, "Аһам кэллэ" үлэтэ бочуотунай грамотанан бэлиэтэннэ, салайааччы Ефремов Г.В.

Уус-уран онгоһукка бырайыак көмүскээһинигэр: Алексеев Федор, 11 кылаас Хатыы - 1 миэстэ, салайааччы Иванов Н.М.

Ону таһынан сайынҕы кэмнэ "Кэскил" лааһырга "Палитра детства" сменаһа барарга ЦДНТТ-га сертификат биэрдилэр. Бастагы миэстэлээх оҕолор салайааччыларыгар Хатыы оскуолатын учууталыгар Иванов Николай Михайловичка уонна ЦДНТТ педагогар Васильев Иван Ивановичка оҕолору быыстапкага үрдүк таһымнаахтык бэлэмнээбиттэрин иһин бочуотунай грамотанан бэлиэтээтилэр.

Оҕолорбутун уонна кинилэр салайааччыларын үрдүк ситиһиилэринэн эбэрдэлибит! Айымнылаах, түбүктээх үлэбит түмүктээ буоллун. Ситиһиилэр өссө да кэлэ турдуннар. Бу быыстапканы куоракка илдэргэ-аһаларга транспаряннан хааччыбыт үөрэх управлениетын салайааччытыгар Маачасынова Маргарита Васильевнаһа махталбытын тиэрдэбит.

Бу дьыл муос устар 6 чыһылыгыттан саһаан оҕолорбут быйылгы быыстапкага оройуонуга уонна өрөспүүбүлүкэбэ ситиһиилэммит үлэлэрэ нэһилиэнньэбэ анаан саһа быыстапкаһыгар залга туруохтара. Оҕолору, төрөппүттэри, учууталлары уонна уус-уран онгоһуу снлэрээччилэри барыгытын быыстапканы кэлэн көрөргүтүгэр ынгырабыт.

Лариса Николаевна ПРОТОДЬЯКОНОВА, Эбии үөрэхтэһиин киинэ.

Иккис Аһа дойдуну сэриитигэр сэбиэскэй норуот, ол иһигэр сахалар тухха да тэнгэммэт ыарахан, ол иһин норуокка олус күндү Улуу Кыайыны ситиспиттэрэ. Сэриигэ биһиги буюуттарбыт төһөлөөх эрэйи-муну энэрдэринэн тэлбиттэрэ, өлүүнү-сүтүүнү көрбүттэрэ буолуой?! Оттон тыылга хаалааччылар кыайы туһугар хайдахтаах курдук түүннэри-күнүстэри сыралара-сылбалара быстыар диири үлэлээбиттэрэ буолуой?! Биһиги билигин ону хайдах да ситэри өйдөөбөтүт буолуо. Төһө да өлөр-тиллэр икки ардыгар сырытталлар, эйэлээх олоһо тийдэхпитинэ ыллыахпыт-туойуохпут, үгкүүлүөхпүт-көгүөхпүт диин ыра санаанан салайтаран сэриигэ кирибиттэрэ, күһү таһынан үлэни кыайытара буолуой?

Дэ ити кинилэр ыра санааларын толорон, "Кыайы үгкүүтэ" диин күрээҕи өрөспүүбүлүкэ тэрийдэбэ.

Ол бастагы тууругар биһиги, Маалыкай эбэлэрин түмкүүтэ, бу соторутааһыта Бүлүүгэ баран кытынныбыт. Онон Дьокуускайтан, Сунтаартан, Бүлүүттэн алын сүһөх оскуола оҕолоруттан эбэ-

лэргэ, эһэлэргэ тийэ араас саастаахтар кэлбиттэр. Бу күрээҕи тэрийээччи бальнай үгкүүнү үөрэтэ Сивцев Михаил Захарович бэйэтинэн кэлэн сыаналаата. Күрээхэ хас биридии наара 4 үгкүүнү: фигурнай вальсы, тустебы, краковягы уонна падеграһы толордубут.

Бүлүүгэ тийэн көрбүпүт манньк үгкүүнү таптааччылар Дьокуускайга да, Сунтаарга да, Бүлүүгэ да элбэхтэр эбит. Кинилэр бэйэлэрэ куруһуок тэринэн бу үгкүүлэринэн мэддьи дьарыктаналлар эбит. Ол иһин эр дьоннуун, дьахталлардыын, оҕолордуун олус бэрткэ ис дуһаларыттан үгкүүлүллэрин көрүүххэ олус үчүгэй. Оҕолор барахсаттар былыргы үгкүүлэри үөрэтэн, эмиэ үлүһүйэн туран үгкүүлүллэрэ киһи сүргэтин көтөбөр.

Кыайы буолбутун кэннэ кыайыт-хоппут дьоннорбут, төһө да чугас дьоннорун сүтэрдэл-

- Улуу Кыайы 70 сыла - Кыайы үгкүүтэ

лэр, эрэйи-муну аасталлар, олоһо тардыһыыһа күстээх буолан, кэлэр кэнчээри ыччаттара эйэлээх олоһо этэнгэ олоһон үүнэллэрин-сайдалларын туһугар төһө эрэ өрө көтөбүллэн үгкүүлээбиттэрэ буолуой?!

Билигин умнуллан эрэр ити урукку үгкүүлэри ыччакка үөрөппиттэрэ көрүүххэ үчүгэйн, ону тэнгэ киһи санаата көтөбүлүлэригэр олус туһалаах эбит. Бу күрээҕи үгкүүтэ көлүнэлэр ситимнэрэ быстыбатыгар төһүү буолара саарбаҕа суох, оттон кырдыаһастарга бири туспа үөрүүнү аһаллаһа.

Ньурба улуһуттан саастаахтартан биһиги эрэ баарбыт. Оттон оҕолору Маалыкайтан төрүттээх Саввинова Н.И. Ньурбаттан илдьибит. Кинилэр саастарынан араас группа кыттан бириистээх миэстэлэри ылан ситиһиилээхтик кытыннылар. Онон Наталья Иннокентьевна оҕолорун

үчүгэйдик үөрэтэрин көрөн биһиги бири дойдулаахтара астынан, үөрэн кэлибит.

Биһиги үөрөхпүт иһин Дьокуускайтан кэлбит үгкүүһүттэр бары сахалар. Үгкүүлүллэрэ үчүгэйн, таһастара-саптара сиздэрийин эчи киһи көрдөр-көрүүх курдук. Итинник үчүгэйдик үгкүүлүүр оҕолор, саастаах да дьон олоһо мэддьи тардыһылаах, үчүгэйн, кэрэни күрэхсир буоланнар үлэлэрэ-үөрэхтэрэ ситиһиилээх буолуо, чөл олоһоохтор эбит диин бүк эрэнэбин.

Күрэх саһа үлэбэ кирибит олонхо дьэитигэр буолла. Олонхо дьэитэ киэн, хас да хостордоох буолан күрээҕи ыытарга табыгастаах. Тэрийээччилэр бэрткэ кыһанан үлэлээбиттэр. Миэстэлэпит дьонно диплому таһынан мэтээллэри туттартаатылар күрэх кэнниттэн "доһордоһу киһэтэ" диин сыннылангы тэрийдилэр. Арай ытааччыбыт саха кыһа

олонхо дьэитигэр саха дьонугар нууччалыы ыппытаолуонатык көһүннэ.

Бири бэлиэ түгэни бэлиэтээн аһыахпын баһарабын. Атын сиртэн кэлбит ыалдыттар Маалыкайы биллэлэр эбит. Кэрэ эйгэтин дьонно бу биһиги оҕолорбут араас күрэххэ кыттан кыһан-хотон кэллэлэрэ кинилэр ситиһиилэринэн нэһилиэк атын сиргэ биллэр эбит диин киэн тутта санаан кэлибит. Биһигини бу күрэххэ кэрэ эйгэтин оскуолабыт учуутала Т.Н. Иванова бэлэмнээбитэ. Туйаара Николаевна анараа эмиэ биллэлэр, ытыктыыллар эбит. Онон биһиэхэ бу оскуола баара оҕо сайдарыгар элбэх үлэни ыытан ыччаты иитиитигэ туһалаах үлэни онороллорунан уонна биһигини бэлэмнээбиттэри иһин истин махталбытын тиэрдэбит. Кыайы күнэ кэлиэр дылы өссө да син бириэмэ баар, онон улуус кулууптара, кэрэ эйгэтин оскуолаһара олоһоохтору бу кыайы үгкүүлэригэр үөрэтэн тух о баар сатыыр-сатаабат таһан үгкүүлүүр буоллар дьон-сэргэ төһө эрэ сүргэтэ көтөбүллэр!

Вера СОЛОВЬЕВА, Маалыкай.